

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA RELAȚII INTERNAȚIONALE,
ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE
DEPARTAMENTUL ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE**

Victoria BEVZIUC

Svetlana CEBOTARI

GHID METODIC

la disciplina

MODELAREA ȘI PROGNOZAREA POLITICĂ

*Aprobat de
Consiliul Calității al USM*

Chișinău, 2024

CZU 32(075.8)

B 50

Aprobat de Consiliul Facultății Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

Lucrarea este recomandată spre editare de Departamentul *Științe Politice și Administrative* și de *Comisia de Asigurare a Calității* din cadrul Facultății Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative a Universității de Stat din Moldova

RECENZENȚI:

Viorica LEANCĂ, doctor în filosofie, conferențiar universitar, Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”

Rodica PANȚA, doctor în științe politice, lector, ULIM

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII
DIN REPUBLICA MOLDOVA

Bevziuc, Victoria.

Ghid metodic la disciplina Modelarea și prognozarea politică / Victoria Bevziuc, Svetlana Cebotari ; Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Științe Politice și Administrative. – Chișinău : Editura USM, 2024. – 110 p.

Referințe bibliogr.: p. 98-102 (17 tit.). – 50 ex.

ISBN 978-9975-62-697-2.

32(075.8)

B 50

ISBN 978-9975-62-697-2.

© **Victoria BEVZIUC,**
Svetlana CEBOTARI
© **Editura USM, 2024**

CUPRINS

INTRODUCERE	5
COMPETENȚE PROFESIONALE / FINALITĂȚI DE STUDIU	9
ADMINISTRAREA CURSULUI.....	11
STRATEGII DE EVALUARE.....	12
TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR DE CURS/SEMINAR/LUCRU INDIVIDUAL	15
CONȚINUTUL ORELOR DE CURS	16
Tema 1. Modelarea și prognoza în domeniul securității și apărării naționale.....	16
Tema 2. Prognozarea evenimentelor politice: între obiectivism și subiectivism.....	24
Tema 3. Planificarea strategică prin prognozare și modelare.	33
Tema 4. Viziunea – element indispensabil al planificării strategice în activitatea politică.....	40
Tema 5. Procesul de analiză și prognozare politică.....	48
Tema 6. Instrumentarul de prognozare și modelare.....	57
Tema 7. Prognoza în elaborarea și evaluarea politicilor publice	71
CONȚINUTUL ORELOR DE SEMINAR	76
Tema 1. Modelarea și prognoza în domeniul securității și apărării naționale.....	76
Tema 2. Prognozarea evenimentelor politice: între obiectivism și subiectivism.....	78
Tema 3. Planificarea strategică prin prognozare și modelare.	80
Tema 4. Viziunea – element indispensabil al planificării strategice în activitatea politică.....	82
Tema 5. Procesul de analiză și prognozare politică.....	84
Tema 6. Instrumentarul de prognozare și modelare.....	87

Tema 7. Prognoza în elaborarea și evaluarea politicilor publice	90
Tema 8. Analiza mediului de securitate și avertizarea timpurie	92
Tema 9. Aplicarea prognozei și modelării în procesul decizional ...	94
Tema 10. Deficiențele prognozării strategice în domeniul securității naționale și al apărării în Republica Moldova ..	96
LISTA BIBLIOGRAFICĂ	98
CERINȚE PENTRU ACTIVITĂȚILE INDIVIDUALE ALE STUDENȚILOR	103
LISTA PROIECTELOR DE CERCETARE	110

INTRODUCERE

Prezentarea obiectului de studiu al disciplinei. Orice acțiune umană implică anticiparea mișcării evenimentelor. Eforturile făcute se concretizează în rezultate, în obiective urmărite. Una dintre trăsăturile acțiunilor ființelor umane este capacitatea anticipativă, care trebuie să o poarte girul științificului. În acest context, prognozarea este o componentă indispensabilă a procesului de elaborare și luare a deciziilor politice. Ea face parte din procesul de analiză politică și este indispensabilă procesului de planificare și evaluare în procesul decizional politic.

Locul disciplinei în cadrul programului de studii. Disciplina *MODELAREA ȘI PROGNOZAREA POLITICĂ* vine să aprofundeze cunoștințele studenților în domeniul analizei și previziunii politice, fortificând competențele formate în cadrul programului de masterat „Studii de Securitate Națională”, competențe ce țin de domeniul și particularitățile analizei fenomenului politic. Disciplina vine să formeze competențe specifice, necesare în procesul de analiză și prognozare, administrare, planificare strategică, gestionare și dezvoltare a organizațiilor politice și publice în procesul decizional din cadrul gestionării organizațiilor cu caracter politic, dezvoltării politicilor într-o organizație etc. Scopul acestui curs este familiarizarea masteranzilor cu instrumente de analiză și prognozare a fenomenelor politice și formarea competențelor de a utiliza aceste instrumente în procesul de realizare a unor analize ce țin de specificul și caracteristicile organizațiilor politice, mediul organizațiilor politice și provocările pe care trebuie să le rezolve un manager în activitatea sa, precum și aplicarea cunoștințelor teoretice dobândite în rezolvarea unor studii de caz și analize situaționale.

Disciplina *MODELAREA ȘI PROGNOZAREA POLITICĂ* face parte din disciplinele de specialitate, care contribuie la formarea competențelor speciale pentru un viitor politolog/analist politic. Iar programul de masterat „Studii de Securitate Națională” consolidează aceste competențe indispensabile în activitatea specialiștilor în domeniul științelor politice și de securitate.

Competențele formate/dezvoltate de disciplina respectivă.

MODELAREA ȘI PROGNOZAREA POLITICĂ este disciplina care are o contribuție esențială în pregătirea și formarea profesională a specialiștilor în domeniul securității naționale.

Prin conținutul subiectelor abordate disciplina stabilește următoarele obiective generale:

- să identifice elementele și principiile de organizare și funcționare a modelării și prognozării politice;
- să descrie procesul de modelare și prognozare și modul de activitate pentru sistemul de securitate și domeniul public;
- să analizeze și să explice esența diferitor concepte și categorii de modelare și prognozare politică;
- să stabilească gradul de interferență dintre elementele componente ale modelării și prognozării politice;
- să aprecieze perspectivele de utilizare a modelării și prognozării politice pentru domeniul politicilor publice;
- să identifice problemele existente cu referire la formele, metodele și alte mecanisme de realizare a modelării și prognozării politice;
- să evalueze și să înainteze propuneri cu privire la utilizarea eficientă și eficace a modelării și prognozării politice ș.a.

Acestea contribuie la formarea competențelor specifice programului de masterat „Studii de Securitate Națională”, și anume: utilizarea conceptelor și principiilor fundamentale, a mecanismelor de modelare și prognozare politică în domeniul securității naționale. De asemenea, programul de masterat „Studii de Securitate Națională” contribuie la obținerea cunoștințelor teoretice și a experienței performante cu referire la practica altor state în domeniul prognozării; identificarea, analiza și modelarea politică, în mod cooperant, flexibil și eficient, în contextul modernizării domeniului securității naționale; aplicarea instrumentelor strategice pentru dezvoltarea instituțională și structurală, cu respectarea eticii și deontologiei profesionale. Metodologia de predare-învățare utilizată include: metode explicativ-demonstrative; conversația; problematizarea; descoperirea; studiul de caz.

Modul de structurare a disciplinei. Structura *Ghidului metodic* la disciplina *MODELAREA ȘI PROGNOZAREA POLITICĂ* a fost concepută în așa fel ca să cuprindă pe deplin și în ansamblu elementele esențiale și necesare unui asemenea gen de lucrări legate de conținutul și aspectul didactico-metodic. Caracterul complex al respectivului Ghid metodic face ca structura să includă următoarele secțiuni: administrarea disciplinei, obiectivele generale ale disciplinei, forme și strategii de organizare a activității didactice, conținutul tematicii disciplinei și repartizarea orelor de curs, planul orelor de seminar, tematica orientativă a proiectelor tezelor de masterat rezultată din conținutul studiului, sistemul de evaluare academică și subiectele pentru evaluarea finală a disciplinei. Un segment important îl ocupă **descrierea formelor și strategiilor de organizare a activității didactice**, a strategiilor și metodelor de lucru individual în cadrul procesului didactic, precum și a strategiilor de evaluare. Lista literaturii recomandate pentru fiecare temă în parte, precum și bibliografia generală expusă va da posibilitate studenților-masteranzi să se documenteze în vederea pregătirii pentru orele practice, probele de evaluare curentă, sumativă și finală, pentru activitatea de elaborare a tezelor de masterat, precum și pentru realizarea lucrului individual și îi va ajuta în desfășurarea activităților individuale de instruire.

Scopul Ghidului. Prin conținutul său *Ghidul metodic* la disciplina *MODELAREA ȘI PROGNOZAREA POLITICĂ* reflectă obiectivele și structura disciplinei. În vederea prezentării plene și complexe a conținutului informativ al obiectului de studiu, precum și a particularităților procesului didactico-metodic, Ghidul definește scopurile și obiectivele, căile, mijloacele și activitățile utilizate pentru formarea sau/și dezvoltarea competențelor profesionale, metodele și instrumentele de evaluare și se referă la interdependența dintre obiective, conținuturi, strategii de predare și competențele formate. Prezentul Ghid metodic constituie un suport metodic-didactic pentru cadrele didactice, studenți, funcționarii publici în exercițiu în procesul de formare continuă, precum și pentru alte persoane interesate în cunoașterea mecanismelor de modelare și prognozare politică.

Beneficiari ai cursului MODELAREA ȘI PROGNOZAREA POLITICĂ sunt masteranzii Domeniului de formare profesională Științe sociale și comportamentale, specialitatea / program de master - Studii de Securitate Națională, din cadrul Facultății Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative a Universității de Stat din Moldova, cu limba română de predare, prevăzut în Planul de învățământ pentru semestrul II.

**COMPETENȚE PROFESIONALE /
FINALITĂȚI DE STUDIU**

COMPETENȚE PROFESIONALE	FINALITĂȚI DE STUDIU
<p>1. Analiza și compararea capacităților de dezvoltare și consolidare a sistemului național de securitate prin intermediul cercetării științifice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a cunoaște și identifica specificul dezvoltării și consolidării sistemului național de securitate; - a analiza și evalua impactul politicilor promovate în domeniul securității naționale; - a utiliza strategii anticriză în gestionarea activității instituțiilor în domeniul securității; - a face recomandări pentru gestionarea anticriză, consolidarea și dezvoltarea sistemului național de securitate; - a evalua dinamica analizei proceselor de asigurare a securității naționale; - a aplica mijloacele de consolidare a securității; - a analiza dimensiunile securității naționale.

<p>2. Determinarea particularităților funcționării instituțiilor de asigurare a securității naționale</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a determina principalele instrumente și metode de planificare și de prognozare în domeniul apărării și securității naționale; - a aplica principalele metode de evaluare a capacităților organizaționale și de prognozare a activității instituțiilor de asigurare a securității naționale; - a argumenta posibile opțiuni de dezvoltare și armonizare a funcționării instituțiilor de asigurare a securității naționale; - a compara practica Republicii Moldova cu cea a UE privind asigurarea securității naționale; - a elabora propuneri de îmbunătățire a funcționalității organelor naționale de securitate.
<p>3. Planificarea relațiilor dintre instituțiile sistemului național de securitate</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a identifica specificul procesului decizional în cadrul gestionării securității naționale; - a analiza particularitățile mediului intern și extern pentru pregătirea și luarea deciziilor în domeniul securității naționale; - a estima rolul liderului în creșterea performanței manageriale și în gestionarea eficientă a organizațiilor; - a analiza eficiența modelului de organizare a unor instituții; - a propune soluții de îmbunătățire.

	<p>tărire a politicii într-o organizație;</p> <ul style="list-style-type: none"> - a utiliza tehnicile de asigurare a securității în prognozarea relațiilor externe ale Republicii Moldova în context regional și internațional; - a implementa metodele de pronosticare în cercetarea doctri- nelor, strategiilor și politicilor de securitate.
--	--

ADMINISTRAREA CURSULUI

Forma de învățământ	Codul disciplinei	Denumirea disciplinei	Responsabil de disciplină	Semestrul	Ore				Evaluarea	Nr. de credite
					Total	inclusiv				
						Curs	Seminar	Laborator Lucru individual		
cu frecvență la zi	S.02.O.09	Modelarea și prognozarea politică	Bevziuc Victoria, dr., lect. univ.	II	180	15	30	135	Ex.	6

STRATEGII DE EVALUARE

Evaluarea cunoștințelor acumulate în cadrul procesului de predare-învățare la disciplina *MODELAREA ȘI PROGNOZAREA POLITICĂ* se realizează în baza următoarelor strategii de evaluare:

a) *Evaluarea inițială* se realizează la începutul procesului educațional și are ca obiectiv: diagnosticarea nivelului de pregătire la începutul predării disciplinei pentru a cunoaște potențialul de învățare al studenților masteranzi, de unde să pornească și ce mai trebuie perfecționat. Precizarea și constatarea capacităților de învățare, a abilităților necesare asimilării cunoștințelor în etapa viitoare constituie punctul de plecare în conceperea programului de instruire și o condiție esențială pentru reușita în activitatea ce urmează să se desfășoare.

b) *Evaluarea curentă* (evaluarea formativă) are ca obiectiv: asigurarea pregătirii sistematice și continue pentru realizarea feedback-ului pas cu pas; nu se programează, nu se anunță din timp; învățarea zilnică este o datorie a studenților masteranzi. Evaluarea curentă se realizează pe parcursul procesului educațional în cadrul cursurilor, seminarelor, activităților practice, consultațiilor. Prin evaluarea curentă profesorul va monitoriza procesul de formare a competențelor profesionale ale viitorilor specialiști.

Evaluarea curentă (formativă) include și evaluarea lucrului individual, care la fel se realizează în mod sistematic pe parcursul semestrului de studii.

Evaluarea curentă constată rezultatele activității de formare profesională: atât a celor realizate în sala de curs, precum și a lucrului individual.

c) *Evaluarea sumativă intermediară* (periodică). În semestru se organizează una-două sesiuni de evaluare sumativă periodică, repartizate proporțional pe tot parcursul, care totalizează situația intermediară a reușitei studentului. Evaluarea sumativă are un caracter retrospectiv și presupune compararea rezultatelor atât cu obiectivele urmărite, precum și cu starea existentă la începutul etapei de instruire. Ea oferă date în baza cărora se poate proceda la o ameliorare viitoare

a strategiilor de predare și învățare. Evaluarea sumativă intermediară se efectuează prin probe scrise.

d) *Evaluarea sumativă finală* (de încheiere ori de bilanț) are ca obiectiv: verificarea structurării în sisteme informaționale a capacității de sinteză privind cunoașterea întregii materii de studiu. Evaluarea finală are funcția de bilanț și certificare și se realizează la încheierea studiului disciplinei. Forma de realizare a evaluării finale la disciplina *MODELAREA ȘI PROGNOZAREA POLITICĂ* este examenul scris.

Exemple de tehnici de evaluare

Evaluări sumative intermediare periodice (lucrări de control, testări...)

Testare nr. 1

1. Identificați obiectul de studiu al disciplinei *Modelarea și prognozarea politică*.
2. Clasificați și caracterizați izvoarele disciplinei *Modelarea și prognozarea politică*.
3. Evaluați rolul disciplinei *Modelarea și prognozarea politică* pentru domeniul securității naționale.

Evaluarea sumativă finală (test de examinare)

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA RELAȚII INTERNAȚIONALE, ȘTIINȚE
POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE
Departamentul Științe Politice și Administrative

APROB
Șeful Departamentului
Științe Politice și Administrative

TEST nr. 1

Pentru examen la disciplina *Modelarea și prognozarea politică*
Ciclul II, masterat, anul II, programul „Studii de Securitate Națională”

Subiectul I. Conceptul de prognoză în procesul de guvernare

- 1.1 Definiți noțiunea de prognoză politică (3 pct.)
- 1.2 Stabiliți particularitățile prognozei politice (5 pct.)
- 1.3 Argumentați rolul și locul prognozei politice în procesul de guvernare democratică (7 pct.)

Subiectul II. Clasificarea prognozelor politice

- 2.1 Identificați clasificarea prognozelor politice (3 pct.)
- 2.2 Comparați diverse tipuri de prognoze politice (5 pct.)
- 2.3 Formulați un model de prognoză în domeniul securității naționale (7 pct.)

Barem de notare

Nota	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punctaj	1	2	3	4-5	6-8	9-11	12-18	19-25	26-28	29-30

_____”

Examinator Victoria Bevziuc

**TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A
ORELOR DE CURS/SEMINAR/LUCRU INDIVIDUAL**

Nr. d/o	Unități de conținut	Ore		
		Curs	Seminar	Lucrul individual
1.	Modelarea și prognoza în domeniul securității și apărării naționale	2	2	20
2.	Prognozarea evenimentelor politice: între obiectivism și subiectivism	2	2	20
3.	Planificarea strategică prin prognozare și modelare	2	4	20
4.	Viziunea – element indispensabil al planificării strategice în activitatea politică	2	2	15
5.	Procesul de analiză și prognozare politică	2	2	25
6.	Instrumentarul de prognozare și modelare	2	4	25
7.	Prognoza în elaborarea și evaluarea politicilor publice	3	4	10
8	Analiza mediului de securitate și avertizarea timpurie		4	
9	Aplicarea prognozei și modelării în procesul decizional		2	
10	Deficiențele prognozării strategice în domeniul securității naționale și al apărării în Republica Moldova		4	
Total		15	30	135

CONȚINUTUL ORELOR DE CURS

Tema 1. MODELAREA ȘI PROGNOZA ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII ȘI APĂRĂRII NAȚIONALE

Unități de conținut:

1. Esența modelării și prognozării politice
2. Tipurile de modelare și prognoză în politică și în domeniul securității
3. Scopul și riscurile modelării și prognozei politice

Obiective de referință:

- să identifice esența modelării și prognozei în domeniul securității;
- să stabilească rolul modelării și prognozei în domeniul securității;
- să determine conținutul modelării și prognozei;
- să identifice tipurile de modelare și prognoză;
- să compare diferite tipuri de modelare și prognoze;
- să evalueze riscurile modelării și prognozei în domeniul securității.

Forme și strategii de organizare a activității didactice:

Curs teoretic

Prelegere magistrală (clasică)

Termeni cheie: modelare, modelare izomorfă, prognoză prescriptivă, prognoză descriptivă, proiecție, predicție, conjectură, prognoză de căutare, prognoză normativă etc.

Rezumatul temei/unității de conținut:

Dintotdeauna, omenirea a dorit să descifreze cum va fi viața peste o anumită perioadă de timp, iar din această cauză, de-a lungul

istoriei universale, viitorul a fost explorat în cele mai diverse forme, cu cele mai diverse metode și cu foarte diverse mize. După proiectele ingineresti ale lui Leonardo da Vinci, mai aproape de zilele noastre, viitorul a fost prospectat cu ajutorul literaturii de către numeroși scriitori. Dintre aceștia, Jules Verne și Herbert George Wells au prezentat idei care, la vremea lor, păreau fantastice, însă ulterior unele au devenit realitate. Mai recent, în lumea geopoliticii, „Cele Paisprezece Puncte”, prezentate de președintele Woodrow Wilson în fața Congresului SUA, în ianuarie 1918, reprezintă un instrument de explorare a viitorului din perspectiva unui anumit sistem de valori politice și a intereselor geostrategice și geoeconomice americane. După aceea, în perioada anilor '20, au apărut peste optzeci de lucrări în care erau făcute predicții despre viitor, tratând subiecte precum războiul, destinul marilor imperii coloniale, relația dintre știință și maniera în care va fi configurat viitorul. Ulterior, în anul 1967, un grup de cercetători din cadrul Institutului Hudson din SUA, sub conducerea lui Herman Kahn și Anthony Wiener, au publicat lucrarea intitulată „Anul 2000”, în care erau prezentate mai multe scenarii de viitor. Dintre acestea, unele sunt continuări ale unor tendințe deja conturate, iar altele prezintă ideea că viitorul ar putea fi caracterizat de diferențe semnificative în raport cu prezentul, unele dintre acestea chiar surprinzătoare.

Într-o perioadă în care știința și tehnologia se află într-o continuă evoluție și schimbare, cercetarea viitorului și anticiparea modului de desfășurare a unor fenomene și evenimente au devenit o preocupare permanentă. Astfel, previziunea reprezintă o disciplină al cărei principal obiectiv este acela de a anticipa contextul în care diverse decizii urmează a fi aplicate. Prognozele reprezintă un element fundamental și al planificării apărării. Războiul, potrivit unei interpretări interesante a lui Blainey, este decis tot prin prognoze. Pornind de la ritmul accelerat și dinamic al schimbărilor din perioada actuală, companiile trebuie să manifeste preocupare pentru cunoașterea relativă a viitorului cu scopul de a încerca să se pregătească pentru a înfrunța neprevăzutul. Previziunea (prognoza), deși nu se poate da o definiție precisă, din cauza prezenței multitudinilor de păreri existente în rândul

specialiștilor, reprezintă procesul prin care sunt anticipate evenimente și prin care este realizată estimarea evoluției viitoare a unor indicatori, în general, fenomene care nu sunt direct controlate de entitatea implicată în procesul de previziune. Rolul major al previziunii este acela de a reduce riscul în procesul decizional. Cunoscând, chiar și parțial, riscurile din activitatea viitoare putem anticipa măsurile ce se impun pentru preîntâmpinarea efectelor negative ale factorilor externi la care suntem expuși. Așa cum menționează John Naisbitt, „omul supraviețuiește numai prin capacitatea sa de a acționa în prezent, pe baza experienței trecute, cu consecințe în viitor”. Previziunea și planificarea sunt două procese diferite, dar ambele au un caracter estimativ și privesc viitorul, iar între ele există o strânsă interdependență. Previziunea se orientează de regulă pe mediul extern, în timp ce planificarea se orientează pe mediul intern dintr-o societate, care, de cele mai multe ori și în mare măsură, poate fi controlat. Cu alte cuvinte, în ceea ce privește viitorul, nu putem afirma că un eveniment este imposibil sau că se va întâmpla cu siguranță absolută nici în ceea ce privește mediul extern, nici în ceea ce privește mediul intern. Prin natura sa, politica de previziune are un nivel ridicat de incertitudine, rezultatele efective putând diferi mult de proiecțiile inițiale.

În literatura de specialitate există o multitudine de elaborări cu referire la prognozarea politică. Cele mai actuale scenarii pronosticate sunt expuse în lucrările autorilor Immanuel Maurice Wallerstein și S. Huntington. În lucrarea sa „Analiza sistemelor mondiale și situația în lumea contemporană”, Immanuel Maurice Wallerstein, bazându-se pe viziunea sistemică mondială, analizează starea actuală a capitalismului și viitorul acestuia. Printre cercetătorii care au analizat prognoza se numără: Philip E. Tetlock, Ian Budge, Paul W. Avey, Bruce Bueno de Mesquita, Simon Hix și alții. Pentru o mai bună comprehensiune a modului în care se pot face previziuni politice cu privire la alegeri, decizii guvernamentale și alte evenimente politice, s-a recurs la utilizarea diverselor tehnici de analiză, cum ar fi: modele matematice, studii de caz și analiza comparativă.

Astfel, acuratețea judecăților politice ale experților și psihologia prognozei au fost supuse pe larg cercetărilor de către Philip E. Tetlock. În acest context se înscriu și elaborările lui Ian Shapiro cu referire la utilizarea prognozei în știința politică și limitările modelelor de prognoză. Nu mai puțin interes prezintă ideile înaintate de către Gerald R. Ford, care a dezvoltat un model statistic pentru prognozarea rezultatelor alegerilor și a scris despre importanța prognozei în știința politică. Dezvoltarea modelelor computerizate timpurii pentru prognozarea politică și acuratețea acestora aparține lui Richard C. Longley. Utilizarea modelelor de prognoză în știința politică și limitările modelelor de prognoză devin aria intereselor și preocupărilor științifice ale lui Michael Lewis-Beck.

În literatura rusă, A.S. Panarin este primul autor care a elaborat teoria prognozei internaționale, bazată pe criteriul sociocultural. În opinia sa, prognoza internațională se bazează pe identificarea programelor genetice secrete încadrate în tradițiile culturale, în valori, realizate ulterior în variate practici social-politice. Un alt cercetător rus, Iu.V.Iakoveț, în investigațiile sale bazate pe viziunea civilizației, consideră globalizarea drept problemă-cheie în prognoza internațională contemporană. V.I. Pantin cercetează principalele abordări față de prognoza internațională în baza analizei tendințelor dezvoltării istorice. Autorul face concluziile sale prognostice despre dezvoltarea Rusiei și a altor țări în prima jumătate a secolului XXI, fundamentate pe cercetările ritmurilor și ciclurilor dinamicii social-politice.

În Republica Moldova domeniul prognozei este cercetat în lucrările lui V. Saca, P.Varzari, A.Ejov ș.a.

Acești cercetători au adus contribuții semnificative în domeniul prognozei politice și continuă să influențeze dezvoltarea metodelor și tehnicilor de prognoză.

În literatura de specialitate, dar și în practica cotidiană, în dependență de anumite criterii, pot fi întâlnite diferite tipuri de prognoză:

1. *Prognoza prescriptivă*: care sugerează acțiuni sau măsuri ce ar trebui luate pentru a influența un anumit rezultat.

2. *Prognoza descriptivă*: care descrie posibilele rezultate sau

tendințe, fără a sugera acțiuni sau măsuri pentru a influența acestea.

3. *Proiecția*: care se bazează pe modele statistice și pe istoricul de date pentru a prezice viitorul.

4. *Predicția*: este o estimare a viitorului bazată pe informații actuale și tendințe existente.

5. *Conjunctura*: care se bazează pe opinii sau intuiții, fără o bază solidă de informații sau modele.

6. *Prognoza de căutare*: care se concentrează pe identificarea unui rezultat sau a unei tendințe care nu a fost descoperită sau înțeleasă în mod clar.

7. *Prognoza normativă*: este o prognoză care se bazează pe norme sau valori sociale sau politice, în loc de informații și modele statistice.

Fiecare dintre aceste tipuri de prognoze poate avea avantaje și dezavantaje și poate fi utilizată în funcție de scopul și necesitățile prognozei.

O deosebită importanță are prognoza pentru dreptul comunității internaționale. În acest sens, dreptul prezintă modelul solicitat pentru sistemul internațional. Acesta conține informația despre modul de conduită necesar pentru realizarea în practică a modelului internațional programat. Asemenea altor fenomene, dreptul internațional prezintă în sine unitatea trecutului, prezentului și viitorului. Optimizarea activității practice, stabilirea scopurilor politicii externe și realizarea lor eficientă este de neconceput fără a fi luat în considerare viitorul. Aceasta, la rândul său, influențează asupra poziției statului față de dreptul internațional, contribuie la conștientizarea de către state a intereselor lor de lungă durată. În final, am putea menționa că prognoza științifică este o condiție însemnată pentru eficacitatea reglementărilor juridice internaționale și trebuie utilizată în activitatea practică. Aceasta însă nu diminuează necesitatea soluționării problemelor de zi cu zi, fără de care, chiar deținând informația pentru viitor, dar necunoscând metodele concrete și mijloacele de acțiune imediate, pot surveni insuccese. Prognoza în plan internațional este efectivă atunci

când se îmbină cu un nivel înalt de reglementare juridică internațională.

Nivelul incertitudinii în lume a crescut, iar tendințele de diminuare nu se observă, ba chiar incertitudinile se întăresc. Elaborarea mecanismelor și mijloacelor care ar permite prognoza situațiilor de criză și a conflictelor potențiale devine o problemă de însemnătate vitală pentru politicieni și comunitatea internațională. Prevederea evenimentelor oferă posibilitatea de a te pregăti de ele, de a lua în considerare urmările pozitive și negative, iar când este posibil de a interveni în mersul lor, de a controla acest proces și de a acționa pentru a traduce în viață o alternativă pentru viitor. Din acest punct de vedere prezintă interes cunoașterea conținutului teoriei prognozei, care include obiectul, tipurile, metodele, mijloacele prognozei.

Complexitatea problemelor de securitate națională obligă decidenții la căutarea unor tehnici și metodologii care să-i ajute în luarea unor decizii optime. Studiind ciclul politicilor publice, am văzut dificultatea cu care se pot structura problemele de securitate națională. Decizia în problemele de securitate națională este una de tip strategic, în condiții de risc și incertitudine. Ea este orientată către viitor și trebuie să proiecteze cunoașterea prezentă către un viitor incert, încercând să anticipeze riscuri și oportunități. Această sarcină complexă impune existența unui instrumentar cognitiv și euristic specific. Astăzi, poate mai mult ca oricând, provocarea principală a politicii de securitate națională este, așa cum spunea Donald Rumsfeld, „de a ne apăra împotriva *necunoscutului, incertitudinii, neprevăzutului și neașteptatului*”.

La un interval de treizeci de ani de la sfârșitul Războiului Rece, suntem prezenți la evenimente care au depășit capacitatea noastră de a le gestiona oportun. Succesiunile de „lebede negre sau gri” nu au făcut decât să ne atragă atenția asupra necesității de dezvoltare a abilităților noastre de a anticipa și de a ne pregăti pentru cel puțin o parte din evenimentele majore care ne vor marca viitorul. Totodată, transformarea factorilor care determină evenimentele de tipul „lebedelor

negre sau gri” (capacitatea computerului, banda de Internet, miniaturizarea, interdependența globală) înregistrează o accelerare exponențială, necesitând dezvoltarea unor perspective pe termen lung pentru factorii decizionali. În contextul unor asemenea evoluții, dezvoltarea și utilizarea studiilor asupra viitorului în analiza și implementarea politicilor de orice natură a devenit o cerință fundamentală. În același timp, o analiză empirică a politicilor Republicii Moldova, indiferent de domeniu, evidențiază lipsa / tratarea incoerentă a două „puncte de sprijin” în procesul dezvoltării și implementării acestora: un input consolidat asupra a ceea ce preconizăm că ne va aduce viitorul, precum și un instrumentar de analiză pentru verificarea progreselor înregistrate și asigurarea corecțiilor procesului menționat. Prezenta lucrare metodică tratează doar unul din cele două „puncte de sprijin” menționate, și anume - „incursiunea” în viitor.

Sarcini de autoevaluare:

1. Explicați termenii „modelare” și „prognoză”.
2. Identificați tipologia modelării și prognozei.
3. Determinați locul modelării și prognozei în domeniul politicii de securitate.
4. Analizați rolul prognozei în menținerea securității globale.
5. Evaluați riscurile și amenințările modelării și prognozei.

Listă bibliografică minimă:

1. Kahn H. *Thinking about the Unthinkable in the 1980s*. New York: Simon and Schuster, 1984.
2. Schwartz P. *The art of the long view: Planning for the future in an uncertain world*. Bantam Doubleday Dell, New York, 1996.
3. Wack Pierre A. Waters Scenarios: Uncharted Ahead. În: *Harvard Business Review*, 1985, vol. LXIII, no. 5, pp. 72-79.
4. Zamfir C. *Incertitudinea o perspectivă psihosociologică*. București: Editura Economică, 2005.
5. Philip E. Tetlock. *Expert Political Judgment: How Good Is It? How Can We Know?*

6. Bueno de Mesquita B. *The Predictioneer's Game: Using the Logic of Brazen Self-Interest to See and Shape the Future*
<https://www.amazon.com/Predictioneers-Game-Brazen-Self-Interest-Future/dp/081297977X>
7. Rigdon S.E., Sheldon H.Jacobson, Wendy K.Tam Cho, Sewell E. *A Bayesian Prediction Model for the U.S. Presidential Election.*
<chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefin-dmkaj/https://ea-staging.web.engr.illinois.edu/site/file/Rigdon2009.pdf>
8. Hix S. *What's Wrong with the European Union and How to Fix It.* Cambridge: Polity Press, 2008.

Tema 2. PROGNOZAREA EVENIMENTELOR POLITICE: ÎNTRE OBIECTIVISM ȘI SUBIECTIVISM

Unități de conținut:

1. Particularitățile prognozei politice
2. Clasificarea prognozelor
3. Evaluarea activității de prognozare

Obiective de referință:

- să identifice specificul activității de prognozare politică;
- să determine criteriile și tipurile de prognoze;
- să compare diferite tipuri de prognozare politică;
- să evalueze importanța activității de prognozare;
- să analizeze particularitățile tipurilor de prognozare politică.

Forme și strategii de organizare a activității didactice:

Curs teoretic

Prelegere participativă (dialogată)

***Termeni-cheie:** caracter probabilistic, elemente obiective și subiective, alternative posibile, criteriu programatorico-teleologic, evaluare sceptică, vulnerabilități etc.*

Rezumatul temei/unității de conținut:

Trăim într-o societate interesată de viitor, iar sensul prognozelor este strâns legat de cercetarea științifică, înțelegând în sens generic ca demers rațional ce-și propune cunoașterea unor fapte, dar și de comandă socială. Studiile asupra viitorului, a căror dezvoltare a înregistrat o amploare semnificativă în ultimii ani, oferă posibilitatea creionării inputului consolidat menționat anterior. Totuși, dată fiind complexitatea modului de raportare la viitor a studiilor menționate, se impune o delimitare sumară a tipurilor acestora, cel puțin din perspectiva limitelor în creionarea stărilor viitoare.

Previziunea strategică se bazează pe modele menite să simplifice realitatea, în scopuri cognitive și operaționale. Una dintre încercările cele mai importante de a segmenta realitatea în jurul gradului de predictibilitate îi aparține lui Herman Kahn, cel mai influent și cunoscut dintre fondatorii disciplinei previziunii strategice. Acesta a identificat șase categorii de variabile care, odată operaționalizate și analizate, pot oferi o bază pentru construirea scenariilor și chiar pentru predicții limitate. Este vorba de variabile care pot influența sau chiar determina anumite aspecte ale viitorului și care, odată privite în conjuncție, „oferă o imagine schițată a posibilelor dezvoltări sau tendințe de evoluție”.

Cele șase categorii au fost construite, având în minte, explicit, gradele lor de predictibilitate:

(1) variabile relativ stabile: clima, topografia, limba, religia, caracterul național, instituțiile, frontierele etc.;

(2) variabile ușor volatile (exponențial și linear): resursele, componența demografică, capitalul, capacitatea tehnologică, PIB-ul etc.;

(3) variabile predictibile: logica alianțelor tipice, decizii și mișcări reactive;

(4) variabile constângătoare: unele schimbări politice, alianțe constituite, capabilitățile militare etc.;

(5) variabile accidentale: efecte ale războiului sau revoluțiilor, calamități naturale;

(6) variabile incalculabile, excesiv de complexe sau implicând mecanisme necunoscute sau neanalizate ale unor cauze.

Kahn era de părere că analiștii ce tind să considere viitorul ca fiind mai mult sau mai puțin predictibil sunt înclinați să pună accent pe primele patru categorii. Cei care consideră viitorul ca impredictibil pun accent pe ultimele două categorii. Însuși Kahn era mai degrabă de acord cu ultimii. Cu toate acestea, predicția continuă să ocupe un loc esențial în preocupările lui Kahn și ale tuturor celor ce se ocupă de problemele previziunii strategice. Ei consideră că multe aspecte din viitor pot fi predictibile. De aceea, în ciuda incertitudinii, este util să încercăm să facem predicții sau cel puțin să încercăm să imaginăm și

să descriem evoluțiile pe care le considerăm cele mai probabile, precum și momentele-cheie în desfasurarea acestora.

În acest sens, dintre cele șase categorii, variabilele stabile sunt cruciale. Ele asigură cea mai puternică și sigură ancoră pentru predicții și scenarii. Acest lucru este atât de evident, încât uneori nu realizăm că atunci când facem predicții considerăm de la sine înțeles că aceste variabile sunt constante. Dar aceasta, deși este o prezumție rezonabilă, poate fi greșită. Al doilea set de variabile, cele ușor volatile, sunt cele mai studiate. Aceste variabile tind să se schimbe încet și proporțional, astfel încât, dacă cineva cunoaște magnitudinea variabilei și rata schimbării, extrapolarea poate fi posibilă. Predicțiile bazate pe acest set de variabile funcționează bine mai ales pe termen scurt și mediu.

Următorul set se referă la pattern-uri și circumstanțe în care anumite fenomene sau evenimente pot fi descrise ca situații sau secvențe sociale, subiect al generalizărilor „de bun simț”. Aceasta nu înseamnă că pattern-ul descris va urma inevitabil. Ele sunt mai mult o bază pentru teorii rudimentare generând, mai degrabă, „reguli de predicție” valide, deși niciuna dintre ele nu este inevitabilă. Câteva exemple: „aliatul inamicului este...”, „inamicul unui inamic este...”, „dacă baza unei alianțe se schimbă...”, „dacă o tendință economică este anticipată...”. Folosirea lor în prognoze presupune simpla lor reformulare pentru a pune întrebări punctuale. Așadar, ele devin mijloace euristice pentru construirea scenariilor și predicțiilor.

Un alt exemplu important al efectului predictibil este legat de existența unui factor determinant. Un factor determinant apare în acele momente în care o singură variabilă dominantă capătă o importanță crucială. Când avem prezent un factor determinant, numărul dezvoltărilor posibile este mai degrabă limitat și clar definit. Diferența dintre aceste efecte și cele induse de variabila constrângătoare este una de grad. Predictibilitatea depinde mai mult de detalii decât de pattern-uri generalizabile sau secvențe. Factori precum schimbările politice, alianțele, bugetul apărării, capacitățile militare operează în cadrul unui set de constrângeri precise și cunoscute și generează un număr redus de posibilități.

În sfârșit, ultimele tipuri de variabile sunt cele accidentale și cele incalculabile. Prin natura lor ele sunt imprecizabile. Totuși, examinarea plauzibilității, posibilității și implicațiilor lor sunt cruciale. Toți marii gânditori strategici au făcut din aceasta un element major al gândirii strategice. Și acesta este motivul pentru care ei au insistat, întotdeauna, că imaginația este la fel de importantă ca o bună înțelegere a fenomenelor realității spațiului strategic. Predicția asupra viitoarelor evoluții posibile depinde de înțelegerea trecutului și prezentului, dar implică și salturi analitice sau de imaginație.

Astfel, ne putem raporta la un viitor probabil, plauzibil, respectiv posibil, precum și la un viitor ne/preferabil, cu accent pe natura impactului pe care acesta l-ar avea asupra mediului sau organizației. Din această perspectivă, am putea face următoarea distincție:

- forecasting-ul are în vedere proiectarea unui VIITOR PROBABIL (likely to happen) și produsele de acest tip au la bază extrapolarea tendințelor evidențiate de date statistice;

- foresight-ul proiectează un VIITOR PLAUZIBIL (could happen), produsele de acest tip având la bază toate cunoștințele noastre referitoare la starea de fapt / modul de manifestare a evenimentelor analizate;

- normative futures vizează variantele ne/preferate ale STĂRILOR VIITOARE POSIBILE (might happen), produsele de acest tip explorând toate stările viitoare imaginabile. Există o întreagă gamă de produse disponibile pe Internet pentru toate cele trei tipuri: - în cazul forecasting-ului putem menționa Future of Mobility Roadmap, creată de Smith School for Enterprise and Environment, sau produsele Inter-governmental Panel on Climate Change; - în ceea ce privește foresight-ul, sunt deja arhicunoscute Shell Energy Scenarios to 2050, produs care a permis companiei olandeze să obțină un important avantaj strategic pe piața pe care acționează, iar pentru normative futures reține atenția Vision 2050, raport elaborat de către World Business Council for Sustainable Development. În ceea ce privește asocierea studiilor prospective cu domeniul securității, ne putem raporta la două

demersuri destul de familiare specialiștilor: rapoartele periodice Global Trends ale National Intelligence Council, respectiv Multiple Futures Project (MFP), un proiect inițiat în cadrul NATO pentru stimularea dezbaterilor asupra Conceptului Strategic adoptat în 2010. Ceea ce reține atenția în cazul MFP este că, în contextul identificării tendințelor / potențialelor evoluții ale mediului de securitate pentru orizontul 2030, a fost realizată și o proiecție viitoare a organizației, având ca repere gradul de implicare / poziția dominantă a SUA și UE în NATO, respectiv percepția asupra amenințărilor pe ambele țărmuri ale Oceanului Atlantic. Astfel, proiectul MFP a adus în atenție dubla utilitate a studiilor prospective: anticiparea dinamicii mediului de securitate permite realizarea unor proiecții ale organizației în viitor și, implicit, facilitează adaptarea acesteia atât conceptual, cât și structural.

Cu toate acestea, deși prognozele reprezintă un demers controversat, rareori sunt abordate din perspectiva reconstrucției logice a sensului investigației. Prognozele politice sunt influențate de numeroase variabile incerte și imprevizibile, cum ar fi schimbările politice, sociale, economice și tehnologice, ceea ce le face complexe și vulnerabile la erori. De asemenea, prognozele politice sunt influențate de valorile și opiniile prognozatorilor, ceea ce poate afecta obiectivitatea și precizia acestora. Am putea să delimităm particularitățile prognozei politice, cum ar fi:

1. Caracter probabilistic: Prognozele politice au un caracter probabilistic, deoarece sunt influențate de numeroase variabile incerte și imprevizibile. Astfel, prognozele sunt estimate cu o anumită probabilitate, în loc de a fi definite cu certitudine.

2. Elemente obiective și subiective: Prognozele politice pot fi influențate atât de elemente obiective, cum ar fi date statistice și tendințe, precum și de elemente subiective, cum ar fi valorile și opiniile prognozatorilor.

3. Alternative posibile: În prognozarea politică există adesea mai multe alternative posibile, în funcție de factorii care pot influența rezultatul final.

4. Criteriu programatorico-teleologic: Prognozele politice pot fi influențate de criterii programatorice și teleologice, cum ar fi obiectivele și scopurile specificate de prognozator.

5. Evaluare sceptică: Prognozele politice trebuie evaluate cu scepticism, deoarece sunt influențate de numeroase variabile incerte și impredictibile.

6. Vulnerabilități: Prognozele politice pot fi vulnerabile la erori și greșeli, atât din cauza incertitudinii, cât și din cauza influențelor subiective.

În concluzie, prognozarea evenimentelor politice presupune o evaluare complexă a elementelor obiective și subiective, care trebuie abordate cu scepticism și evaluare critică pentru a minimiza vulnerabilitățile și erorile.

Clasificarea prognozelor. Prognozele politice pot fi clasificate în funcție de scopul și obiectivul lor, cum ar fi prognoze de cauzalitate; prognoze de tendință; prognoze normative și prognoze de cauzalitate. Prognozele politice pot fi clasificate în mai multe categorii, inclusiv: Prognoze electorale, care previzionează rezultatele alegerilor; Prognoze de politici publice, care previzionează deciziile și acțiunile guvernamentale; Prognoze de conflict, care previzionează riscurile de conflicte politice și de securitate; Prognoze de opinie publică, care previzionează opiniile și atitudinile cetățenilor în privința anumitor teme politice; Prognoze de legi și regulamente, care previzionează evoluția și implementarea legilor și regulamentelor. Prognozele politice în domeniul securității pot include: Prognoze de riscuri la adresa securității, care previzionează posibile amenințări la adresa securității naționale sau internaționale; Prognoze de conflict armat, care previzionează posibilitatea unor conflicte armate dintre țări sau grupuri; Prognoze de terorism, care previzionează activitățile teroriste și riscurile asociate; Prognoze de criminalitate organizată, care previzionează activitățile și amenințările legate de criminalitatea organizată; Prognoze de război cybernetic, care previzionează posibilele atacuri cibernetice și amenințările la adresa securității cibernetice.

Cercetătorii pot clasifica prognozele politice și doar în două categorii:

- Prognoze cantitative, care se bazează pe date și modele statistice;
- Prognoze calitative, care se bazează pe interpretări subiective ale informației.

Evaluarea activității de prognozare presupune:

1. compararea rezultatelor prognozei cu evenimentele reale și
2. determinarea preciziei și fiabilității acestora.

De asemenea, poate fi evaluat impactul prognozei asupra deciziilor și acțiunilor politice.

În concluzie, prognozele politice sunt influențate de numeroase variabile incerte și impredictibile și sunt susceptibile la erori și influențe subiective. Evaluarea activității de prognozare poate ajuta la determinarea preciziei și fiabilității prognozelor și la optimizarea acestora în viitor.

În a doua jumătate a secolului XX au fost dezvoltate și folosite metode multiple pentru definirea problemelor și provocărilor, elaborarea unor strategii alternative, testarea lor și recomandarea unui curs sau altui de acțiune. În centrul chestiunii se găsește, întotdeauna, problema viitorului. Prin implicație, analiza prospectivă, prin care se pot produce informații relevante despre evoluția viitoare a societății sau a unor politici, pe baza unor experiențe sau analize anterioare, reprezintă centrul acestor demersuri.

Prognozarea evenimentelor politice poate fi influențată atât de obiectivism, cât și de subiectivism. Obiectivismul se concentrează pe utilizarea datelor și a modelelor statistice pentru a prezice viitorul.

Acest tip de prognoză se bazează pe informații obiective și verificabile, precum și pe analiza și interpretarea acestor informații. Obiectivismul poate oferi prognoze precise și obiective, dar poate fi limitat de completitudinea și precizia datelor disponibile.

Pe de altă parte, subiectivismul se concentrează pe opinii, credințe și valori personale ale prognosticatorilor. Acest tip de prognoză poate fi influențat de bias-urile și prejudecățile prognosticatorilor,

ceea ce poate afecta obiectivitatea și precizia prognozei. Cu toate acestea, subiectivismul poate fi util atunci când informațiile obiective sunt limitate sau incerte și poate oferi o perspectivă unică și valoroasă asupra viitorului.

În concluzie, prognozarea evenimentelor politice poate folosi atât obiectivism, cât și subiectivism, în funcție de disponibilitatea și fiabilitatea informațiilor, precum și de scopul și necesitățile prognozei. Este important să se țină cont de ambele abordări și să se adopte o abordare echilibrată și bine fundamentată pentru a obține prognoze precise și obiective.

Sarcini de autoevaluare:

1. Identificați particularitățile prognozei politice.
2. Determinați criteriile de tipologizare a prognozelor.
3. Stabiliți influența factorilor asupra clasificării prognozelor.
4. Deduceți particularitățile caracteristice fiecărui tip de prognoză.
5. Argumentați rolul prognozelor pentru domeniul politicii de securitate.
6. Analizați activitatea de prognozare între subiectivism și obiectivism.

Listă bibliografică minimă:

1. Boardman A.E., Greenberg D.H., Vining A.R., Weimer D.L. *Analiza Cost-Beneficiu. Concepte și Practică*. București: ARC, 2004.
2. Calcan C., Homos T. *Metode de prognoză*. București: Tipografia Institutului Politehnic, 1978.
3. Economic Outlook. *Starea economică a R.Moldova: Diagnostic.Prognoze. Recomandări*. IDIS „Viitorul”, 2015, http://www.viitorul.org/files/4943294_md_economic_outlo.pdf
4. Gârboan R. *Metode utilizate în evaluarea Programelor: Analiza impactului social*. Cluj-Napoca: Accent, 2006.
5. Панарин А.С. *Глобальное политическое прогнозирование в*

условиях стратегической нестабильности, [http://www.zpujournal.ru/zpu/2004_1/Panarin/25.pdf%20\(Vizitat%20la:%2005.06.2015\):%20](http://www.zpujournal.ru/zpu/2004_1/Panarin/25.pdf%20(Vizitat%20la:%2005.06.2015):%20)

6. Федотов В. *Прогностика и ее методологический комплекс.* http://www.observer.materik.ru/observer/N||_2003/||_15.htm
7. *Методы прогнозирования.* <http://criteriaimportancetheory.ru%DO%9F%D1%80%DO%BE%DO%B3%DO%BD>
8. *Основные виды и типы прогнозирования в управленческой деятельности.* http://www.psyarticles.ru/view_post.php?id=461

Tema 3. PLANIFICAREA STRATEGICĂ PRIN PROGNOZARE ȘI MODELARE

Unități de conținut:

1. Esența planificării strategice
2. Sarcinile planificării strategice
3. Nivelurile planificării strategice

Obiective de referință:

- să determine necesitatea și particularitățile activității de planificare strategică;
- să identifice avantajele planificării strategice;
- să proiecteze activitatea de planificare în dependență de nivelurile acesteia;
- să analizeze importanța planificării strategice pentru domeniul apărării;
- să modeleze un proiect de planificare strategică.

Forme și strategii de organizare a activității didactice:

Curs teoretic Prelegere participativă (dialogată, dezbatere)

Termeni-cheie: planificare, viziune, strategie, plan de acțiuni, planul Grant etc.

Rezumatul temei/unității de conținut:

Previțiunea sau prognoza este instrumentul care pune în evidență evoluția probabilă, într-un domeniu, nu doar pentru intervalul de plan, ci pentru o perioadă mai lungă, definită de orizontul acesteia. Ea constituie cadrul informațional pentru planificare, evidențiază tendințele viitoare și orientează activitatea de planificare în stabilirea unui comportament de lungă durată (prin așa-numitele strategii), putând arăta măsura în care deciziile de plan se vor înscrie într-o situație favorabilă de viitor. Ele reprezintă rezultatele unor studii și cercetări care

urmăresc să stabilească stări posibile și probabile într-un viitor determinat, care reprezintă orizontul prognozei, ținând seama de ipotezele luate în considerare și de probabilitatea de atingere a acestor stări.

Predicția constituie evaluarea evoluției viitoare în domeniul studiat afectată de un grad de încredere absolut, deci bazată pe o cunoaștere sigură a dinamicii și comportamentului proceselor cercetate.

Proiecția este o previziune sub formă cantitativă. Fondată pe ipoteza că aceasta se va desfășura ca o simplă prelungire a tendințelor din trecut, ea constituie o extrapolare mecanică a evoluției trecute, care coincide rareori cu realitatea economică.

Prospectiva constituie studiul evoluției viitorului pornind de la premisa că acesta poate fi orientat, ceea ce presupune că deciziile actuale trebuie să fie luate în funcție de ideea ce se formează despre viitor. Până în prezent, se pare că pentru anticiparea și precizarea fenomenelor economice, științifice și tehnice este preferat termenul „prognoză”. Spre deosebire de alte domenii sociologice, filosofice etc., unde se prefera termenul „perspectivă”.

Planul reprezintă un ansamblu coerent de obiective, măsuri și mijloace adoptate pentru o perioadă de timp limitată, care se aprobă de forul decizional, în vederea traducerii în viață a unei politici economice și sociale stabilite.

Față de unitatea de acțiune și de scop a planului, este evident că deciziile conținute nu pot fi decât unice, dar se bazează pe o cantitate mare de informații.

În ceea ce privește punctele comune dintre previziune și planificare, fără îndoială, cel mai evident este orientarea ambelor procese către viitor. Datorită acestei orientări către un spațiu temporal nerealizat sau nederulat încă, se degajă o altă trăsătură comună, și anume - caracterul pronunțat de incertitudine al rezultatului celor două procese. Gradul de incertitudine depinde de stabilitatea mediului intern și extern; prin urmare, poate să varieze, însă în niciun caz nu poate fi redus la zero. Ținând cont de caracterul incert al previziunii și planificării, nu este greșit dacă se folosește termenul „estimare” pentru a desemna ambele procese, prin estimare înțelegându-se o evaluare aproximativă.

Însă trebuie menționat faptul că, dacă previziunea sau o planificare au implicit un caracter estimativ, nu orice valoare estimată este în mod automat rezultatul previziunii sau planificării.

Termenul *estimare* are o semnificație mai largă și acoperă o arie temporală mai extinsă (trecut, prezent și viitor), prin urmare, termenii nu sunt echivalenți.

A. Previziuni la nivel de organizație

Previziuni realizate în cadrul diferitelor organizații (de producție, comerciale etc.) în interes propriu, beneficiari sunt factorii de decizie și principalii acționari ai respectivelor companii. În acest caz, deosebim două situații esențial diferite privind organizarea activității de previziune și planificare în cadrul unei organizații:

1. În primul caz, cei ce efectuează previziunea vor fi și cei care vor întocmi planul și/sau vor lua decizia. Acest caz se aplică, de regulă, organizațiilor de dimensiune mică și mijlocie. Organizarea activității de previziune și planificare este mai puțin relevantă, iar personalul nu este specializat.

2. Cazul cel mai frecvent este cel în care cel ce efectuează previziunea și întocmește planul diferă de decident. Acest caz se aplică, de regulă, organizațiilor de dimensiune mare, iar previziunea și planificarea sunt atribuțiile: - tuturor departamentelor funcționale, caz în care se impune o puternică colaborare dintre departamente; - unui singur departament funcțional, care centralizează datele de la restul compartimentelor, activitatea de previziune și de planificare fiind riguros organizată și derulată de un personal specializat. În general, drept modalitate de întocmire a planificării și previziunii, în ceea ce privește punctul de pornire, există mai multe metode cu implicații importante asupra organizării acestor procese:

- Bottom-up (de la detaliu la global). Se începe de la previziunile realizate în fiecare departament, în fiecare zonă operațională, punct de deservire, care apoi sunt agregate pentru a obține cifra de afaceri globală.

- Top-down (de la global la detaliu). Începe de la previziunea globală a cifrei de afaceri care reprezintă un scop general, care trebuie

atins și care apoi este detaliat pe niveluri organizatorice inferioare.

-Metode hibride, în care se pornește de la ambele niveluri, se realizează, astfel, două estimări care se confruntă și se negociază.

B. Previziuni realizate de către organizații specializate în consultanță (externalizarea sau outsourcing) pentru clienții lor. Previziuni realizate de consultanți în interesul managementului companiei care solicită studiul predictiv. Activitatea de previziune este necesar de internalizat și lăsat în seama unei firme specializate care oferă consultanță în activitatea de previziune și planificare. Companiile de consultanță fie realizează activitatea de previziune și planificare pentru clienții lor, fie îi asistă în realizarea acestei activități (cursuri de specializare pentru angajați etc.).

Etapele elaborării prognozelor ar putea fi considerate:

- a) fixarea obiectivului prognozei;
- b) stabilirea perioadei de timp pentru care se elaborează prognoza;
- c) fixarea fondului de indicatori și stabilirea legăturilor dintre ei;
- d) alegerea metodelor de prognoză și a sistemului de verificare a rezultatelor.

Variabilele de prognoză sunt indicatori sau mărimi economice, tehnice, științifice etc. care se includ în metodele de prognoză. Variabilele de prognoză pot fi: valori continue, valori discrete, dependente, independente, aleatorii (sau valori întâmplătoare, în conformitate cu legile probabilistice).

Relațiile dintre variabilele de prognoză pot fi: - relații de definiție, care sunt independente de loc și de timp; - relații deterministe, în care legătura causală dintre variabile poate fi cuantificată; - relații statistice, în care legăturile cantitative se stabilesc numai pe baza datelor statistice; - relații econometrice, în care timpul apare ca variabilă independentă; - relații statice, în care variabilele lor la un moment dat nu depind de mărimile lor la momentele precedente; - relații dinamice, în care „istoria” influențează valorile actuale ale variabilelor; - relații de saturație, în care dinamica este bine stabilită (de ex.: numărul de șomeri pe numărul de locuitori).

Planificarea strategică este un proces sistematic prin care se determină obiectivele, se analizează resursele disponibile și se stabilesc acțiunile necesare pentru a atinge obiectivele. Planificarea strategică este esențială pentru îndeplinirea obiectivelor și creșterea eficienței. Ea oferă o perspectivă clară asupra direcției pe care o va urma organizația, alocă resursele în mod eficient și permite adaptarea la schimbările din mediul înconjurător. Etapele principale ale planificării strategice sunt:

1. Definirea scopurilor și obiectivelor: Managerii determină ce va realiza organizația în viitor.
2. Analiza situației actuale: Managerii evaluează resursele și poziția organizației în prezent.
3. Formularea strategiei: Managerii stabilesc acțiunile și planurile necesare pentru a atinge scopurile și obiectivele organizației.
4. Implementarea planului: Managerii își alocă resursele și implementează acțiunile necesare.
5. Monitorizarea și controlul: Managerii monitorizează progresul și fac ajustări la plan dacă este necesar.

În concluzie, planificarea strategică este un proces continuu prin care managerii determină scopurile și obiectivele organizației, evaluează situația actuală, formulează strategii și acțiuni și monitorizează progresul pentru a asigura atingerea scopurilor.

Este un proces continuu care vizează să maximizeze eficiența și eficacitatea organizației în îndeplinirea scopurilor sale.

1. Sarcinile planificării manageriale sunt de a determina obiectivele, de a analiza resursele disponibile, de a stabili acțiunile necesare și de a monitoriza progresul.
2. Sarcinile planificării includ:
 - Definirea scopurilor și obiectivelor organizației
 - Evaluarea situației actuale și identificarea factorilor interni și externi care pot afecta realizarea scopurilor
 - Formularea de strategii și acțiuni pentru atingerea scopurilor
 - Alocarea resurselor necesare
 - Monitorizarea și controlul progresului

- Modificarea planurilor în funcție de schimbările din mediul intern sau extern.

3. Nivelurile planificării: Planificarea poate fi realizată la mai multe niveluri, inclusiv la nivelul întreprinderii, la nivelul departamentelor și la nivel individual. Fiecare nivel de planificare se concentrează pe obiective specifice și resurse specifice. Planificarea poate fi realizată la diferite niveluri ale organizației, inclusiv:

- Planificarea strategică: se referă la stabilirea obiectivelor de lungă durată și a direcției generale a organizației.
- Planificarea tactică: se concentrează pe implementarea strategiilor pe termen scurt.
- Planificarea operațională: se concentrează pe activitățile cotidiene și pe asigurarea eficienței proceselor.

În concluzie, planificarea este un proces esențial al managementului care are ca scop maximizarea eficienței și eficacității organizației în îndeplinirea scopurilor sale. Poate fi realizată la diferite niveluri ale organizației și include o serie de sarcini, cum ar fi evaluarea situației actuale, formularea strategiilor și acțiunilor și monitorizarea progresului.

Planificarea strategică poate fi realizată prin mai multe metode, inclusiv prin utilizarea viziunii, strategiei, planului de acțiuni și a planului Grant.

Planul Grant este o metodă de planificare managerială în care se stabilesc obiective clare și se alocă resursele în mod eficient pentru a atinge aceste obiective. Acesta se bazează pe identificarea și alocarea resurselor necesare pentru a atinge obiectivele, împreună cu stabilitatea unor indicatori de performanță pentru a măsura progresul. Planul Grant poate fi utilizat atât în sectorul public, cât și în cel privat, și poate fi aplicat la diferite niveluri, inclusiv la nivelul întreprinderii, la nivelul departamentelor și la nivel individual.

Sarcini de autoevaluare:

1. Determinați specificul noțiunii „planificare”.
2. Identificați locul și rolul planificării strategice în domeniul securității.

3. Comparați activitatea de planificare la toate etapele planificării strategice.
4. Evaluați structura și funcțiile managerului.
5. Analizați trăsăturile distinctive ale planificării strategice.

Listă bibliografică minimă:

1. Burkhart Patrick J., Reuss Suzanne. *Successful strategic planning*. London: SAGE Publications, 1993.
2. Kahn H. *Thinking about the Unthinkable in the 1980s*. New York: Simon and Schuster, 1984.
3. Schwartz P. *The art of the long view: Planning for the future in an uncertain world*. New York: Bantam Doubleday Dell, 1996.
4. Wack P.A. Scenarios: Uncharted Waters Ahead. În: *Harvard Business Review*, 1985, vol. LXIII, no. 5, pp. 72-79.
5. Zamfir C. *Incertitudinea o perspectivă psihosociologică*. București: Editura Economică, 2005.
6. Philip E. Tetlock. *Expert Political Judgment: How Good Is It? How Can We Know?*
7. Ian Budge: *Models of Democracy*.
8. Paul W. Avey. *The Political Forecasting of Presidential Elections: A Bayesian Model Averaging Approach*.
9. Bueno de Mesquita B. *The Predictioneer's Game: Using the Logic of Brazen Self-Interest to See and Shape the Future*.
10. Hix S. *What's Wrong with the European Union and How to Fix It*. Cambridge: Polity Press, 2008.
11. https://studme.org/43973/politologiya/voenno-politicheskiy_analiz_prognozirovanie_planirovanie
12. <https://all-politologija.ru/knigi/politologiya-uchebnoe-posobie/politicheskoe-prognozirovanie>

Tema 4. VIZIUNEA – ELEMENT INDISPENSABIL AL PLANIFICĂRII STRATEGICE ÎN ACTIVITATEA POLITICĂ

Unități de conținut:

1. Locul și rolul viziunii în activitatea de planificare strategică
2. Sursele prognozei politice
3. Principiile și metodele de prognozare

Obiective de referință:

- *să determine necesitatea formării viziunii în activitatea politică;*
- *să identifice eficiența prognozei politice în activitatea de planificare/ planificare strategică;*
- *să opereze și să aplice principiile și metodele de prognozare în realizarea practică a unei activități concrete de prognozare;*
- *să evalueze importanța viziunii pentru domeniul apărării naționale;*
- *să elaboreze o viziune pentru domeniul securității naționale.*

Forme și strategii de organizare a activității didactice:

Curs teoretic Prelegere participativă (dialogată, dezbatere)

***Termeni-cheie:** viziune politică, planificare, prognozare, metodă.*

Rezumatul temei/unității de conținut:

După cum am menționat în prima temă a prezentei lucrări, politicile de orice natură promovate de către instituțiile naționale sunt lipsite de un input consolidat asupra a ceea ce preconizăm că ne va aduce viitorul. Studiile prospective nu înseamnă planificare strategică, ci ar trebui să reprezinte elementul care inițiază procesul de planificare

strategică. În acest sens, un proces de scanare a orizontului (care să includă atât semnale / oportunități interne ale organizației, cât și tendințe de evoluție a mediului extern) ar trebui să orienteze formularea scenariilor / prognozelor.

Deși produsele de tipul studiilor prospective sunt percepute ca generatoare de preocupări suplimentare pentru decidenți, concretețea și evidențierea oportunităților ar putea conduce la angajarea acestora în conversațiile strategice necesare depășirii cadrului formal al planificării. Conversațiile strategice ar presupune transmiterea elementelor esențiale prin intermediul unor briefinguri / conversații, în special în cazul situațiilor de criză. Principala problemă în aceste situații ar putea-o constitui nivelul de pregătire al decidentului (pericolul principal îl constituie „analfabetismul” strategic), necesar pentru a „susține” conversația strategică, respectiv pentru a lua o decizie fundamentată.

De altfel, un rol important în promovarea produsului îl are construirea unei relații adecvate cu decidenții, analiștii trebuind să aibă în vedere creșterea receptivității celor din urmă prin „construirea” unui viitor credibil, pornind în măsura în care este posibil de la un eveniment care a avut loc în altă zonă a globului. Un alt mod de creștere a receptivității vizează implicarea decidentului într-un mediu de simulare, în cadrul unor exerciții de tip policy gaming (similare a „jocurilor de război”, dar dincolo de sfera apărării). Totodată, analistul trebuie să aibă în vedere contextul operațional în care se va adopta decizia, un potențial model de raportare a decidentului la contextul operațional constituindu-l Cynefin.

Modelul Cynefin servește la determinarea, de către decident, a contextului operațional în vederea adoptării unei decizii adecvate (fiecare domeniu implicând decizii diferite). Contextele simple și complicate pornesc de la premisa unui univers ordonat, unde relațiile cauză-efect sunt perceptibile și răspunsurile pot fi determinate în baza faptelor. Contextele complexe și haotice sunt dezordonate, nu există o relație cauză-efect vizibilă și modul de acțiune este determinat pe baza unor modele emergente. Majoritatea analizelor evidențiază faptul că

instituționalizarea procesului de elaborare / utilizare a studiilor prospective ar putea constitui o premisă pentru gestionarea provocărilor viitorului, inclusiv de către sectorul de securitate, prin elaborarea unor noi politici (Australia, Finlanda), modificarea structurilor (Singapore) sau prin dezvoltarea de noi capacități (Olanda). Procesul trebuie să fie structurat riguros, pe etape clar delimitate, dar, în același timp, să înglobeze un mecanism de „măsurare” a eficienței și de corectare a activității pentru a fi continuu adaptabil la evoluțiile mediului de securitate – fapt evidențiat atât de abordarea guvernamentală, cât și de cea privată.

În același timp, procesul de elaborare / utilizare a studiilor prospective poate fi facilitat de transferul de know-how și bune practici, prin constituirea de rețele / comunități de interes la nivel ne- / guvernamental, național și internațional. Relevant în acest sens este exemplul Singapore-ului, unde, pentru îmbunătățirea relaționării – în special cu decidenții la nivel înalt – în cadrul guvernului a fost constituită Rețeaua pentru Foresight Strategic (Strategic Futures Network), formată din adjuncții secretarilor care conduc diversele agenții din zona guvernamentală și care se întrunește, de regulă, la interval de două luni. Se intenționează ca rețeaua guvernamentală (structurile specializate din diverse agenții) să fie conectată atât la o rețea națională (care să includă think-tank-urile din Singapore, zona de afaceri etc.), cât și la una globală (conectată în special la sfera anglo-saxonă) pe această temă. Translatarea concluziilor / recomandărilor studiilor prospective în sfera politicilor s-ar putea realiza prin includerea scenariilor în planificarea strategică și distribuția resurselor (ciclurile de bugetare). Având în vedere rolul serviciilor de informații de a „informa pentru a fundamenta procesul decizional al factorilor de autoritate”, studiile prospective ar putea constitui un instrument util din această perspectivă. În același timp, deși sursele deschise oferă o multitudine de produse pe această temă, în sfera intelligence studiile prospective ar putea căpăta mai multă consistență, având în vedere accesul la date / informații secrete care ar permite anticiparea anumitor evoluții cu un grad ridicat de acuratețe. Totuși, deși serviciile de informații ar putea juca

un rol important în implementarea studiilor prospective pe dimensiunea securității, eficiența procesului la nivel național necesită o serie de premise ce depășesc sfera intelligence: o nouă alfabetizare în domeniul securității (pornind de la un mix 3D – Development, Diplomacy and Defence și reziliență) și dezvoltarea unui mecanism de tip rețea „whole-of-society / WhoS (în analogie cu sintagma „whole-of-government”, dar care vizează mai mult decât sectorul guvernamental) cu o dimensiune semnificativă de avertizare timpurie.

1. Locul și rolul viziunii în activitatea de planificare. Viziunea este un element important în activitatea de planificare, deoarece oferă un cadru coerent și bine definit pentru stabilitatea și orientarea acțiunilor politice și de securitate. Viziunea oferă o imagine clară a obiectivelor și a direcției pe termen lung, facilitând identificarea și evaluarea riscurilor și oportunităților potențiale. De asemenea, viziunea poate fi utilizată pentru a defini prioritățile și resursele necesare pentru a atinge obiectivele.

Viziunea este un element indispensabil al planificării strategice. Planificarea strategică este un proces al organizației de definire a strategiei sale, precum și de luare a deciziilor privind alocarea resurselor în conformitate cu prevederile strategiei.

Caracteristicile planificării strategice:

- Planificarea strategică reprezintă un efort disciplinat care vizează adoptarea deciziilor esențiale, precum și realizarea activităților care stau la baza organizației.
- Asigură un cadru pe termen lung și mediu pentru activitatea organizației. Strategia se elaborează cu scopul menținerii continuității și consecvenței activităților unei organizații.
- Este un proces dinamic.
Din cauza unui mediu permanent în schimbare, este foarte dificil de a prognoza evenimentele viitoare; astfel, planificarea este un proces continuu.
- Reprezintă baza pentru alocarea de resurse. Pentru ca procesul de planificare strategică să fie fezabil, acesta trebuie să fie integrat în cadrul procesului de planificare bugetară. Planificarea

strategică definește misiunea, viziunea, scopurile și rezultatele scontate, stabilește principalele direcții de activitate pentru următorii 5 sau mai mulți ani pentru realizarea scopurilor și obținerea rezultatelor.

De asemenea, planificarea strategică este utilizată pentru:

- definirea modului de realizare a activităților și a tendințelor selectate;
- analiza alternativelor (scenarii de dezvoltare) și resursele necesare;
- evaluarea impactului deciziilor luate. Rezultatul acestui proces - pregătirea documentului de planificare strategică.

Viziunea reprezintă foaia de parcurs a organizației în care se indică scopul și inițiativele de transformare prin stabilirea unei direcții bine definite pentru dezvoltarea organizației. Viziunea reprezintă imaginea a ceea ce dorim să realizăm sau să obținem.

Viziunea trebuie să aibă un aspect practic; un instrument tangibil care poate fi utilizat pentru atingerea rezultatelor.

Viziunea este un reper constant pe termen mediu și lung, care descrie logica și direcția intervențiilor ce ghidează formularea celorlalte elemente în procesul de planificare strategică. Viziunea este necesară pentru a readuce în atenție evoluția în respectivul domeniu, asigurând astfel ajustarea intervențiilor și continuitatea în procesul de planificare strategică. Viziunea trebuie să fie concisă, scurtă, clară și ușor de reținut. Bunele practici arată că cele mai memorabile viziuni sunt constituite din două-trei fraze. În dependență de preferința grupului de lucru, viziunea poate fi elaborată atât după efectuarea analizei situației actuale și identificarea problemei, cât și înainte de aceasta. Viziunea ar putea fi ajustată și definitivată pe parcursul elaborării documentului. Formularea viziunii trebuie să răspundă la următoarele întrebări:

– Cum va arăta sectorul în viitor? Unde se îndreaptă sectorul?
Cum arată întregul potențial al sectorului?

– Ce imagine vie și energizantă se dorește a fi creată pentru oameni cu privire la rezultatele și obiectivele țintite?

– Ce direcție de viitor notabilă și conectată emoțional se dorește a fi realizată?

– Care este sensul mai larg al scopului pe care dorim să-l obținem? Ne dorim să îmbunătățim cadrul instituțional sau țintim calitatea vieții oamenilor?

– Afirmarea de viziune se regăsește și în alte sectoare/documente de planificare strategică? Dacă da, atunci aceasta trebuie reformulată.

În concluzie, viziunea joacă un rol important în activitatea de planificare prin oferirea unei imagini clare și coerente a obiectivelor și direcției acțiunilor politice și de securitate, facilitând identificarea și evaluarea riscurilor și oportunităților potențiale.

2. Sursele prognozei politice. Prognozele politice pot fi obținute din mai multe surse, precum:

Datele statistice, cum ar fi cifrele economice, demografice, sociale sau politice, care pot fi utilizate pentru a realiza prognoze politice.

Modelele matematice, cum ar fi modelarea sistemelor sau modelarea simulării, care pot fi utilizate pentru a analiza tendințele și a face prognoze politice.

Analiza experților, cum ar fi specialiști în domenii precum economia, sociologia sau politologia, care poate fi utilizată pentru a realiza prognoze politice.

Rapoartele de cercetare, cum ar fi studii de caz sau rapoarte de analiză a tendințelor, care pot fi utilizate pentru a realiza prognoze politice.

Feedback-ul publicului, cum ar fi sondaje sau chestionare, care poate fi utilizat pentru a realiza prognoze politice.

În concluzie, prognozele politice pot fi obținute din mai multe surse, cum ar fi datele statistice, modelele matematice, analiza experților, rapoartele de cercetare și feedback-ul publicului.

1. Prognozarea: Prognozarea se referă la procesul de a prezice viitorul prin utilizarea informațiilor disponibile și a modelelor statistice sau matematice.

2. Analiza prospectivă: Analiza prospectivă se referă la procesul de a înțelege impactul viitor al evenimentelor, tendințelor și deciziilor politice prin utilizarea metodelor de prognozare și analiza alternativelor posibile.

3. Scenariul: Scenariul se referă la un set de ipoteze sau presupuneri despre viitor care sunt utilizate pentru a înțelege impactul viitor al unui eveniment sau al unei decizii.

4. Modelarea: Modelarea se referă la utilizarea modelelor matematice sau computerizate pentru a simula și a prezice impactul viitor al evenimentelor sau deciziilor.

În concluzie, prognozarea, analiza prospectivă, scenariul și modelarea sunt concepte intercorelate utilizate pentru a prezice viitorul și a înțelege impactul evenimentelor viitoare.

Sarcini de autoevaluare:

1. Identificați specificul și particularitățile noțiunii „viziune”.
2. Determinați particularitățile caracteristice ale „viziunii”.
3. Comparați caracteristicile viziunii în planificarea strategică în domeniul apărării.
4. Argumentați rolul planificării strategice pentru domeniul politicii de securitate.
5. Analizați rolul viziunii pentru procesul de prognozare și pentru cel de planificare.

Listă bibliografică minimă:

1. Glenn J.C., Gordon Th.J., eds. *Futures Research Methodology*. Millennium Project.
2. Habegger B. *Horizon Scanning in Government*. ETH Center for Security Studies, Zurich, 2009.

3. Kahan J.H., Allen A.C., George J.K. An Operational Framework for Resilience. În: *Journal of Homeland Security and Emergency Management*. 2009, Vol. 6: Issue 1, Article 83.
4. Kriendler J. *NATO Intelligence and Early Warning*, Conflict Studies Research Centre, 2006, <http://www.isn.ethz.ch/isn/DigitalLibrary/Publications/Detail/?id=39988&lng=en>.
5. Lavoix H, ed. *Strategic Foresight and Warning: Navigating the Unknown*. S. Rajaratnam School of International Studies, Singapore, 2010. În: *Revista Română de Studii de Intelligence*, 2011, nr. 6.
6. Low A. *Decisions in a Complex World. Building Foresight Capabilities*. National Security Coordination Secretariat, Singapore, 2010.
7. Meir E. *Israel's Homeland Security Concept: From Civil Defense to National Resilience*. Briefing presented to Homeland Security Studies and Analysis Institute, August 4, 2009.
8. Nițu I. *Ghidul analistului de intelligence*. București: Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, 2011.
9. Popper R. *Mapping Foresight*. European Commission, Bruxelles, 2009.
10. Reynolds J., Duckworth M. *Strategic Foresight Course*. București, 4-5 martie 2011.
11. Snowden D.J., Boone Mary E. A Leader's Framework for Decision Making, În: *Harvard Business Review*, November 2007.
12. Taleb N. *Lebăda Neagră. Impactul foarte puțin probabilului*. București: Curtea Veche, 2008.
13. Voros J. *A Primer on Futures Studies, Foresight and Use of Scenario. A New Vision for U.S. and Global Security*. The 3D Security Initiative, Eastern Mennonite University.

Tema 5. PROCESUL DE ANALIZĂ ȘI PROGNOZARE POLITICĂ

Unități de conținut:

1. Particularități ale procesului de investigație a politicii
2. Etapele principale în analiza politică:
 - analiza problemei
 - analiza soluției/deciziei
 - comunicarea
 - colectarea informației/datelor
3. Etapele de prognozare politică

Obiective de referință:

- să identifice particularitățile procesului de investigație a politicii;
- să determine principalele etape de realizare a analizei și prognozării politice;
- să elaboreze modele și prognoze respectând etapele de prognozare;
- să estimeze importanța colectării informațiilor pentru domeniul securității naționale.

Forme și strategii de organizare a activității didactice:

Curs teoretic Prelegere participativă (dialogată, dezbatere)

Termeni-cheie: monitorizare (descriere), evaluare, recomandare, problematizare, orientare anteprognoză, analiza fonului de prognoză, consruirea rândurilor dinamice de indicatori, episoade de modele ipotetice de căutare, episoade de modele normative etc.

Rezumatul temei/unității de conținut:

O sinteză valoroasă asupra globalizării și despre complexitatea acestui fenomen epocal este realizată de către Stephen Flanagan, director al Institutului Național pentru Studii Strategice al SUA, care arată că abordarea globalizării „impune transformarea modului în care gândim lumea și concepem politici, impune mai multă sinergie și dinamism în elaborarea politicilor economice, de securitate și nu numai”. De asemenea, globalizarea impune noi abordări în gestionarea schimbării de orice natură și în controlul crizelor, cu folosirea tuturor instrumentelor aflate la dispoziția societății. În final, autorul pune în evidență concluzii care vizează abordarea comprehensivă a problemei, procesul decizional (inclusiv intelligence), necesitatea cooperării internaționale. La aceste elemente caracteristice globalizării se adaugă sporirea densității de actori relevanți pe scena globală, ceea ce crește potențialul de instabilitate în condițiile intensificării interdependenței internaționale și „colapsului timpului și spațiului datorită revoluției microelectronicii”. Față de trecut, când mediul de securitate era definit suficient de postura structurilor de forță ale statelor, se pare că viitorul rezervă un conținut securității internaționale, incluzând componentele: economico-financiară, de mediu, cea sanitar-epidemiologică, cea informațională și o componentă cultural- religioasă. Dintre aceste componente ale societății, cea economică se desprinde ca fiind cea mai relevantă pentru impactul asupra mediului de securitate și numeroși cercetători susțin acest lucru. Stephen Flanagan observă că „potențialul globalizării economice de a provoca turbulențe majore în foarte scurt timp devine tot mai evident”, iar Richard Kugler, unul dintre coordonatorii amplului compendiu „The Global Century”, editat de Universitatea Națională de Apărare a SUA, susține că „era următoare va fi, probabil, una în care economia și securitatea își vor împărți primele roluri în determinarea modului în care va evolua omenirea. Probabil că acestea ... vor juca roluri la fel de importante și vor interacționa îndeaproape, exercitând o mare influență una asupra celeilalte, ... creșterea conexiunii dintre ele fiind deja evidentă”. Astfel, în studiul viitorului, examinarea punctelor de vedere ale specialiștilor din alte

domenii decât domeniul securitar este foarte valoroasă, întrucât supune atenției evoluției și factori importanți ai dezvoltării sociale, care pot avea un impact major asupra mediului de securitate. În condițiile globalizării, cu cât orizontul prognozei este mai îndepărtat, analiștii trebuie să lărgescă gama de componente ale vieții sociale pe care trebuie să le ia în considerare, iar această cerință tinde să se accentueze pentru orizonturi de prognoză din ce în ce mai apropiate. Un exemplu privind utilitatea considerării punctelor de vedere din domenii de securitate este studiul anual elaborat de către Forumul Economic Mondial de la Geneva (WEF). Este de remarcat locul pe care îl ocupă conflictele globale în această estimare, ținându-se cont de faptul că acestea constituie principala preocupare a structurilor de securitate din lume. Conflictele globale sunt cotate cu impact economic printre cele mai mari, alături de crizele financiare și schimbările climatice, dar cu probabilitate relativ mică de realizare, față de multe alte riscuri, dintre care eșecul guvernării globale, crima organizată, terorismul, corupția, migrația, state eșuate.

Toate caracteristicile examinate anterior conturează o creștere a entropiei situației de securitate și o dinamizare a cauzalității evenimentelor, descrisă prin „efectul fluture”. Noile caracteristici ale viitorului, o entropie ridicată și o dinamică accelerată, impun atât definirea cât mai fidelă și mereu actualizată a riscurilor și provocărilor, cât și o definire cât mai practică, inclusiv prin flexibilitate, a caracterului mediului de securitate al viitorului. În cazul analizei pe termen lung, nu se poate vorbi despre amenințări, pentru că amenințarea presupune intenție, care este strict umană, deci nu se poate asocia unor persoane care fie nu există încă, fie nu sunt încă în măsură să ia decizii relevante în domeniul securității, deci intențiile lor nu contează. În cazul definiției riscurilor în mod separat, rolul analizei pe termen lung este destul de clar, pentru că definirea riscurilor duce la planificarea capacităților, o practică deja consacrată. Astfel, dacă un stat consideră că, în viitor, capacitățile spațiale ale altor state pot atinge niveluri îngrijorătoare, trece la planificarea unor capacități spațiale proprii. Aici iese în evidență rolul monitorizării tehnologiilor, atât a celor civile, cât și a

celor militare sau cu valență duală, dar și monitorizarea capacităților de altă natură, care pot căpăta relevanță în domeniul securitar (politici economice, de infrastructură, cercetări medicale sau psihologice). Evident, riscurile fiind de natură diferită, măsurile planificate vor fi interdisciplinare, într-o abordare comprehensivă. În celălalt caz însă, al conturării caracteristicilor generale ale mediului de securitate, problemele analizei pe termen lung se complică din cauza faptului că o cartografiere a necunoscutului presupune o ordonare coerentă într-un sistem de mulțimi cu entropie mare, pentru a construi modele de lucru. Prima tendință a analiștilor, în această situație, este de a ordona viitorul potrivit unor obiective, potrivit unor deziderate. Această abordare corespunde cerinței impuse de beneficiari, anume – planificatorii strategici, care trebuie să asigure realizarea unor obiective strategice corespunzătoare interesului național sau de alianță multinațională. Într-un sistem complex, o schimbare ce are loc într-o parte îndepărtată a sistemului cauzează o schimbare semnificativă într-o locație situată în partea opusă a sistemului. În vederea unei astfel de abordări, profesorul american Richard Kugler propune șase principii directe menite să constituie „un cadru intelectual” care să faciliteze „identificarea factorilor-cheie în acțiune”. În esență, aceste principii subliniază importanța proceselor care produc schimbări și care vor da formă viitorului printr-o cascadă de schimbări rapide și presupune anumite atitudini în cadrul unei structuri mondiale bi-modale, conținând o comunitate democratică și o „lume exterioară” (statele nedemocratice). Pe baza acestor principii, care implicit conturează un model al mediului de securitate, prognoza lui Richard Kugler arată că, în cazul survenirii unei „turbulențe globale”, aceasta nu va fi cauzată de o nouă superputere sau de o putere competitoră care să provoace comunitatea occidentală, ci, mai degrabă, va fi cauzată, cel puțin inițial, de fenomene specifice „lumii exterioare”: fragmentarea, multipolaritatea, turbulențele haotice, multiple tendințe periculoase și dinamica interactivă a evenimentelor. Implicația generală este faptul că lumea democratică va gestiona cu greu, pompieristic, un mediu de securitate „periculos de haotic”. Continuând organizarea viitorului, analiștii vor trebui să

identifice actorii, tipurile de conflict și țintele agresiunilor ce vor defini mediul de securitate viitor. În condițiile globalizării, autorii de analize pe termen lung își rezervă perspectiva de a opera cu o gamă largă de actori, dintre care și actori non-statali. În privința caracterului conflictelor viitorului, cercetătorul canadian Peter Gizewski observă că „viitoarele amenințări vor surveni cu o frecvență, viteză, severitate și impact nemaivăzute” și „vor prevala conflictele asimetrice ... și agresorii vor acționa pentru evitarea angajării directe cu forțe armate și se vor concentra, în schimb, pe exploatarea vulnerabilităților societății și pe disruperea cursului vieții cotidiene, cu intenția de a eroda și, în final, a submina autoritatea și voința statelor agresate”. În aceste conflicte, adversarii vor manifesta „prea puțin respect pentru legile conflictului armat și pentru regulile de angajare”, iar „mijloacele de informare în masă vor constitui câmpuri de luptă tot mai importante”. Mediul de securitate va fi complicat prin apariția unor combinații aparent nefirești de fapte, idei, procese și actori care vor amenința stabilitatea. În privința țintelor vizate în conflictele viitorului, agresorii vor face eforturi pentru „a maximiza distrugerile civile, facilități industriale și comerciale esențiale și simboluri ale puterii de stat”.

Procesul de investigație a politicii prezintă o serie de particularități care îl fac diferit de alte tipuri de cercetări.

Acestea includ:

1. Abordarea interdisciplinară: Procesul de investigație a politicii poate implica mai multe discipline, cum ar fi științele politice, economia, sociologia și dreptul, pentru a oferi o perspectivă completă asupra problemei.

2. Complexitatea subiectului: Politica poate fi un domeniu complex, care poate fi influențat de mai mulți factori, cum ar fi interesele economice, cultura și valorile sociale, contextul internațional etc.

3. Data și informația limitată: Adesea, procesul de investigație a politicii poate fi limitat de accesul la informații sau de disponibilitatea acestora.

4. Interpretarea: Procesul de investigație a politicii poate fi influențat de interpretările subiective ale investigației, care pot fi influențate de valorile și atitudinile personale ale cercetătorului.

5. Implicații politice: Rezultatele investigației pot avea implicații politice importante, care pot fi utilizate pentru a influența deciziile și acțiunile guvernamentale.

Acestea sunt doar câteva dintre particularitățile procesului de investigație a politicii, iar lista poate fi extinsă în funcție de specificul investigației.

Etapele principale în analiza politică:

1. analiza problemei
2. analiza soluției/deciziei
3. comunicarea
4. colectarea informației/datelor

Analiza politicii poate fi concepută ca un proces în mai multe etape care presupun identificarea problemei, evaluarea soluțiilor și deciziilor posibile, colectarea și prelucrarea informațiilor, comunicarea rezultatelor și luarea deciziei. În fiecare dintre aceste etape este important să se ia în considerare elementele obiective și subiective, alternativele posibile și consecințele acestora, precum și să se evalueze informațiile într-un mod criterios și sceptic. Această abordare ajută la obținerea unei viziuni clare și complete asupra situației și la identificarea celei mai bune soluții pentru rezolvarea problemei.

Procesul de prognozare politică poate fi împărțit în următoarele etape:

1. Identificarea problemelor: identificarea problemelor politice sau a evenimentelor viitoare care necesită prognozare.

2. Colectarea de informații: colectarea și analiza informațiilor relevante despre situația curentă, tendințe, factori care influențează evoluția problemei etc.

3. Elaborarea scenariilor: formularea unor scenarii posibile, care iau în considerare diferite combinații ale factorilor și evoluțiilor posibile ale problemei.

4. Evaluarea scenariilor: evaluarea probabilității și consecințelor fiecărui scenariu, prin analiza și compararea alternativelor posibile.

5. Comunicarea rezultatelor: comunicarea rezultatelor și concluziilor prognozei, într-un mod accesibil și clar, pentru luarea deciziilor.

Aceste etape pot fi adaptate în funcție de specificul fiecărei prognoze și de obiectivele urmărite. Este important să se ia în considerare elementele obiective și subiective, factorii incerti și vulnerabilitățile sistemului în procesul de prognozare.

Etapile elaborării prognozelor ar putea fi considerate:

1. fixarea obiectivului prognozei;
2. stabilirea perioadei de timp pentru care se elaborează prognoza;
3. fixarea fondului de indicatori și stabilirea legăturilor dintre ei;
4. alegerea metodelor de prognoză și a sistemului de verificare a rezultatelor.

Variabilele de prognoză sunt indicatori sau mărimi economice, tehnice, științifice etc. care se includ în metodele de prognoză. Variabilele de prognoză pot fi: valori continue, valori discrete, dependente, independente, aleatorii (sau valori întâmplătoare, în conformitate cu legile probabilistice).

Relațiile dintre variabilele de prognoză pot fi:

1. relații de definiție, care sunt independente de loc și de timp;
2. relații deterministe, în care legătura cauzală dintre variabile poate fi cuantificată;
3. relații statistice, în care legăturile cantitative se stabilesc numai pe baza datelor statistice;
4. relații econometrice, în care timpul apare ca variabilă independentă;
5. relații statice, în care variabilele lor la un moment dat nu depind de mărimile lor la momentele precedente;
6. relații dinamice, în care „istoria” influențează valorile actuale ale variabilelor;

7. relații de saturație, în care dinamica este bine stabilită (de ex.: numărul de șomeri pe numărul de locuitori).

Etapele de prognozare politică pot varia în funcție de abordarea și metodologia utilizată, dar, în general, acestea ar putea include:

1. Analiza fonului de prognoză – evaluarea factorilor externi și interni care pot afecta evoluția unei probleme politice sau a unei decizii.

2. Construirea rândurilor dinamice de indicatori – identificarea și urmărirea indicatorilor relevanți pentru evaluarea evoluției unei probleme politice sau a unei decizii.

3. Episoade de modele ipotetice de căutare – explorarea alternativelor posibile pentru evoluția unei probleme politice sau a unei decizii.

4. Episoade de modele normative – evaluarea alternativelor posibile și formularea recomandărilor bazate pe criteriile etice, strategice sau de interes public.

5. Monitorizarea – urmărirea și descrierea evoluției unei probleme politice sau a unei decizii.

6. Evaluarea – aprecierea efectelor alternativelor posibile asupra unei probleme politice sau a unei decizii.

7. Problematizarea – identificarea problemei sau a deciziei care necesită prognozare.

8. Orientarea anteprognoză – stabilirea scopului și a direcției prognozei.

9. Comunicarea – transmiterea rezultatelor prognozei către decidenți și public.

Sarcini de autoevaluare:

1. Caracterizați componentele structural-funcționale ale analizei și prognozei politice.

2. Identificați etapele analizei și prognozei politice.

3. Comparați particularitățile analizei și prognozei politice.

4. Estimați locul și rolul analizei și prognozei politice în domeniul securității.

Listă bibliografică minimă:

1. Glenn J.C., Gordon Th.J., eds. *Futures Research Methodology*. Millennium Project.
2. Habegger B. *Horizon Scanning in Government*. ETH Center for Security Studies, Zurich, 2009.
3. Kahan J.H., Allen A.C., George J.K. An Operational Framework for Resilience. În: *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 2009, Vol. 6: Issue 1, Article 83.
4. Kriendler J. *NATO Intelligence and Early Warning*. Conflict Studies Research Centre, 2006, <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?id=39988&lng=en>.
5. Lavoix H., ed. *Strategic Foresight and Warning: Navigating the Unknown*. S. Rajaratnam School of International Studies, Singapore, 2010. În: *Revista Română de Studii de Intelligence*, 2011, nr. 6.
6. Low A. *Decisions in a Complex World. Building Foresight Capabilities*. National Security Coordination Secretariat, Singapore, 2010.
7. Meir E. *Israel's Homeland Security Concept: From Civil Defense to National Resilience*. Briefing presented to Homeland Security Studies and Analysis Institute, August 4, 2009.
8. Nițu I. *Ghidul analistului de intelligence*. București: Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, 2011.
9. Popper R. *Mapping Foresight*. European Commission, Bruxelles, 2009.
10. Reynolds J., Duckworth M. *Strategic Foresight Course*. București, 4-5 martie 2011.
11. Snowden D.J., Boone Mary E. A Leader's Framework for Decision Making. În: *Harvard Business Review*, November 2007.
12. Taleb N. *Lebăda Neagră. Impactul foarte puțin probabilului*. București: Curtea Veche, 2008.
13. Voros J. *A Primer on Futures Studies, Foresight and Use of Scenario, A New Vision for U.S. and Global Security*. The 3D Security Initiative, Eastern Mennonite University.

Tema 6. INSTRUMENTARUL DE PROGNOZARE ȘI MODELARE

Unități de conținut:

1. Instrumente și metode de prognozare și modelare manageriale:
 - Metode explorative
 - Extrapolarea tendințelor de dezvoltare, extrapolarea analitică și fenomenologică
2. Elaborarea scenariului
3. Metode normative: metoda balanțelor, metoda de optimizare, metoda arborelui de relevanță
4. Metodele gândirii intuitive
5. Tehnici de îmbunătățire a procesului decizional de grup

Obiective de referință:

- să determine varietatea instrumentarului de prognozare și modelare în activitatea de analiză și management politic;
- să compare diverse tipuri de metode de prognozare și modelare;
- să aplice metodele de prognozare în activitatea de investigare, prognoză, planificare și evaluare a managerului;
- să aprecieze importanța tehnicilor și metodelor de modelare și prognozare pentru domeniul securității naționale.

Forme și strategii de organizare a activității didactice:

Curs teoretic Prelegere participativă (dialogată, dezbateri)

Termeni-cheie: metode, metodologie, instrumente de investigare, analiză, evaluare, mediu intern, mediu extern.

Rezumatul temei/unității de conținut:

În privința posibilităților curente în domeniul studiilor prospective, pe dimensiunea securității naționale, am putea avea în vedere:

1. Utilizarea posibilității de conectare la fluxurile naționale și internaționale existente. La nivel internațional ne putem raporta la proiecte NATO (Multiple Futures), SUA (Global Trends) sau UE (European Foresight Monitoring Network). La nivel național avem în vedere inițiativele în derulare în spațiul public.

2. Valorificarea posibilității de transfer de expertiză din spațiul public național. Transferul de expertiză este relevant atât din perspectiva „algoritmului” de implementare a unui asemenea demers, cât și a resurselor implicate. Un alt avantaj al valorificării l-ar constitui conectarea – prin intermediul experților – a eforturilor guvernamentale cu cele din sfera societății civile.

3. Explorarea instrumentarului disponibil pe „piață” și identificarea metodelor / tehnicilor adecvate pentru o abordare guvernamentală. Pe lângă utilizarea motoarelor web de căutare, menționăm două surse care concentrează demersuri consistente în domeniu: - platforma online dedicată comunității experților în studii prospective – FOR-WIKI; - volumul Futures Research Methodology (Metodologia pentru cercetare prospectivă), elaborat de către fundația Millennium Project.

Demersurile curente pentru delimitarea unor metode / instrumente adecvate pentru derularea studiilor prospective ne oferă, de altfel, o perspectivă organizată a acestora, pornind chiar de la o taxonomie în raport cu modul de controlare a sistemului (gradul de ambiguitate), respectiv cu modul de percepere a sistemului, direct sau prin interacțiunea agenților. Una dintre cele mai cunoscute metode de această natură o constituie scenariile. Metoda scenariilor este utilizată, în general, pentru explorarea posibilelor condiții de manifestare a unei situații, plecând de la un set de propuneri / ipoteze de lucru, fiecare scenariu reprezentând un viitor plauzibil distinct.

Scenariile privind evoluțiile pe termen lung pot fi construite urmând două abordări – una preponderent subiectivă și una preponderent obiectivă, anume: fie elaborarea de scenarii care să constituie și

soluții la preocupările factorilor de decizie, fie scenariii cât mai realiste, indiferent dacă acestea contravin așteptărilor beneficiarilor, le corespund sau nu sunt concludente din punct de vedere acțional. Abordările preponderent subiective, care răspund doleanțelor factorilor de decizie, includ cantități mari de ingrediente aparținând soluțiilor și nu evoluțiilor intuite cu onestitate. Modelele construite pe baza cerințelor beneficiarului prezintă avantaje și dezavantaje. Principalul avantaj este, totodată, și principalul dezavantaj, anume chiar acela că ele corespund cerințelor beneficiarului, fiind construite de analiști conștienți de obiectivele și interesul strategic ale beneficiarului. Deși utilitatea pentru planificare este clară, astfel de modele vor fi întotdeauna învăluite de suspiciunea că nu sunt realiste, obiective, imparțiale. Scenariile construite în acest fel reflectă mai mult modul în care realitățile ar trebui să evolueze.

O abordare a modelelor pentru mediul de securitate viitor, orientată conform intereselor și scopurilor beneficiarului, poate genera prognoze care să constituie, în același timp, și soluții la problemele beneficiarului. Din punct de vedere analitic, acest lucru este greșit, contraproductiv. Cealaltă abordare în elaborarea scenariilor de viitor, preponderent obiectivă, se concentrează pe cauzalitățile și corelațiile observate și intuite și nu urmărește atingerea unor obiective de stare, ci conturarea unor cursuri de acțiune care să maximizeze probabilitățile de realizare a evenimentelor incluse în aceste scenarii. Această abordare urmează filonul științific în scrutarea viitorului și prezintă o valoare superioară prin utilitate și acuratețe. Pentru elaborarea modelelor de lucru, analiștii operează cu interesul național, cu subiectul structura de apărare (sau, mai larg, cea de securitate), fie națională, fie de alianță, într-un mediu de securitate global. Analiștii identifică factori de risc la adresa structurii considerate – să zicem, sistemul securității naționale, urmăresc tendințele de evoluție a acestora, actorii relevanți, factorii de influențare pozitivă și negativă a acestor evoluții și elaborează prognoze pentru ca factorii de decizie, planificatorii acțiunilor sistemului propriu, să implementeze cele mai adecvate măsuri de protecție și promovare a intereselor proprii. Toate aceste considerente

sunt încadrate într-un interval de timp suficient reglat pentru a permite organizarea contra acțiunii.

Cercetările menite să încadreze aceste procese în parametri obiectivi asociază sistemelor de securitate conceptul de sistem complex, lucru care se poate extinde și asupra mediului de securitate al viitorului. Aceste tipuri de sisteme se numesc „sisteme complexe”, întrucât „comportamentul lor general nu se poate reduce la un set de proprietăți caracteristice componentelor individuale”. Interacțiunea componentelor produce proprietăți ale sistemului care nu se regăsesc la nivelul componentelor individuale. Sistemele complexe sunt sensibile la perturbări de amploare redusă, nu pot fi studiate cu ignorarea relaționării cu mediul exterior, pot prezenta capacități de adaptare, iar cele inteligente chiar capacități de învățare. Modul în care conceptele matematice se pot aplica sistemelor complexe este aprofundat de cercetătorul britanic James Moffat, care enumeră legile fizicii neliniare, teoria haosului, starea de echilibru, perturbațiile externe, corelația evenimentelor. Acesta arată că relația dintre complexitate și conflictul bazat pe informație este mai puțin determinist decât în situația conflictelor din era industrială, este concentrat mai puțin pe fizică și mai mult pe comportament, mai puțin pe obiecte fizice și mai mult pe relații.

Astfel, în era informațională, comanda și controlul pun în evidență rapiditatea, distribuirea informațiilor și descentralizarea, exact caracteristicile esențiale ale războiului bazat/centrat pe rețea. Pentru a studia evenimente viitoare într-un sistem complex, J. Moffat recurge la analogii cu sisteme fizice sau biologice și concludă că sistemele deschise, cele care răspund la stimuli / perturbații externe cu modificări comportamentale, manifestă reacții disipative, suferă ruperi de simetrie internă, dezvoltă diferite comportamente la stimuli (inclusiv autoorganizare), grupări interne (fractali) în timp și spațiu, precum și corelații dintre răspunsurile la perturbații. Utilitatea instrumentelor matematice pentru modelarea complexității se manifestă în studierea comportamentului (neliniar al) sistemelor disipative și al sistemelor deschise, în studierea fluxurilor informaționale peste limitele sistemelor deschise, precum și în domeniul reprezentării cunoașterii. Pentru

prognoza pe termen lung, studierea proceselor de cunoaștere pune în evidență mecanismele identificării de corelații în cadrul sistemelor cu entropie mare, așa cum este mediul de securitate al viitorului.

Astfel, metodele de studiere a viitorului folosesc procedee bazate pe tiparele identificate în comportamentul sistemelor studiate și pe considerarea tuturor factorilor perturbatori imaginabili a influența evoluția realității. Există două principii de folosire a metodelor de studiu al viitorului: principiul diversității (utilizarea mai multor metode pentru elaborarea scenariilor) și principiul participativ (care presupune cooptarea beneficiarilor în elaborarea scenariilor). Pe de altă parte, se pot distinge cinci etape în elaborarea scenariilor: identificarea și monitorizarea schimbării, analiza critică a schimbării, imaginarea alternativelor de evoluție, selectarea celei mai plauzibile alternative și detalierea cursurilor de acțiune pentru realizarea acelor alternative.

Pentru elaborarea modelelor de viitor posibil sau probabil, analiștii folosesc diferite metode de lucru. Cele mai multe metode de evaluare a viitorului se bazează masiv pe judecata umană subiectivă și, în principiu, fiecare futurist folosește o metodă sau un set de metode preferate pentru a explora viitorul. Aceste metode sunt concepute să ajute la înțelegerea posibilităților viitorului, pentru a sprijini luarea de decizii în prezent și sunt folosite de analiști pentru a reduce incertitudinea ori, mai bine spus, pentru a gestiona incertitudinea. Acest sprijin este atins prin clarificarea lucrurilor cunoscute, prin presupunerea lucrurilor care pot fi cunoscute, prin evaluarea gamei de posibilități, evaluarea probabilității și dezirabilității acestor posibilități și prin evaluarea impactului unor decizii prezente asupra evenimentelor viitoare.

Metodele de evaluare a viitorului dețin o importantă componentă de creativitate și presupun un efort intelectual specific. Metodele de analiză în sine se clasifică după tipul de abordare adoptat. Astfel, pentru abordarea preponderent obiectivă sunt specifice metodele descriptive (sau bazate pe extrapolare), în timp ce abordarea preponderent subiectivă folosește metode prescriptive (numite și normative). În general, toate metodele pot fi folosite atât în abordarea preponderent subiectivă, cât și în abordarea preponderent obiectivă.

Principalele metode de analiză a viitorului sunt: analiza tendințelor, analiza tiparelor ciclice, scanarea mediului, construcția de scenarii, retroingineria scenariilor, proiectarea unei viziuni, predicția tehnologică. Analiza tendințelor se bazează pe extrapolarea datelor istorice care descriu un fenomen și pe compararea curbelor rezultate cu cele generate de alte fenomene asociate, pentru a distinge tipare, cauzalități și corelații care să scoată în evidență direcția de evoluție a fenomenului urmărit / schimbării cercetate.

Analiza tiparelor ciclice este înrudită cu analiza tendințelor de evoluție și urmărește identificarea unor ciclicități ale fenomenelor studiate. Scanarea mediului este orientată spre monitorizarea (activă sau pasivă a) unui mediu de activitate, nu a unui fenomen, de exemplu monitorizarea producției de televiziune. Dacă scanarea pasivă poate fi exemplificată prin citirea cu regularitate a ziarelor de către un cetățean oarecare, scanarea activă implică o concentrare conștientă asupra obiectivelor urmărite. Scanarea activă reflectă, de fapt, geneza experților, specialiștii care pot face prognoze reușite pentru simplul motiv că au lucrat o viață întreagă în domeniul respectiv.

Construcția de scenarii este menită să expună diversitatea de posibilități ale viitorului prin oferirea de alternative, cu scopul de a declanșa sesizarea unor consecințe prin acțiunea instinctului de protecție sau sesizarea unor oportunități prin acțiunea instinctului de vânător. Construcția de scenarii presupune utilizarea procedurii brainstorming: fie că efortul este colectiv, fie că analistul lucrează individual. Construcția de scenarii este specifică nu doar studierii viitorului, ci și investigării trecutului, de exemplu în munca în organele de poliție, când se caută deslușirea modului de acțiune a infractorului sau în munca obișnuită a analistului, care caută secătuirea faptelor trecute de toate semnificațiile și explicațiile posibile. Retroingineria scenariilor presupune construcția de scenarii pornind de la o stare finală cunoscută (de fapt, și dorită) la elaborarea pașilor care pot duce la atingerea acelei stări finale. Această metodă aparține mai mult abordării preponderent subiective, dar este folosită și în cazul obiectiv, pentru identificarea pragurilor de stare, respectiv a indicatorilor urmăriți de analist în scopul avertizării.

Proiectarea unei viziuni este mai puțin dezvoltată ca metodă analitică la nivel macro, fiind uzuală nivelului personal, al unei organizații sau comunități. Metoda presupune folosirea masivă a imaginației și poate fi considerată și ca specifică abordării preponderent subiective, întrucât include mult idealism, deci reflectarea masivă a interesului beneficiarului. Acest ingredient poate fi pozitiv (întrezărirea unui viitor luminos) sau negativ (întrezărirea unui viitor sumbru). Dar viziunea poate reflecta, în mod neutru, deci obiectiv, și întrezărirea unui viitor pur și simplu foarte probabil, deși nu foarte evident, de exemplu, situația când un comandant intuiește în mod genial planul inamicului, sau, un exemplu mai simplu, cazul Duckadam. Cantitatea mare de intuiție, scânteia de genialitate specifică acestei metode, o face, probabil, să fie mai puțin întâlnită la scară macro și mai des întâlnită dar mai puțin strălucitoare la scară mică.

Instrumentele și metodele utilizate în prognozare și modelare managerială includ:

- 1 Analiza trendurilor și statistici istorice
- 2 Modele matematice și simulare
- 3 Analiza SWOT (puncte tari, puncte slabe, oportunități, amenințări)
- 4 Analiza PESTEL (Politice, Economice, Sociale, Tehnologice, Ecologice și Juridice)
- 5 Analiza regresiei
- 6 Metode de grup (de exemplu, focus grupuri sau sondaje de opinie)
- 7 Analiza Delphi
- 8 Analiza de decizie multicriterială.

Acestea sunt doar câteva exemple de instrumente și metode utilizate în prognozare și modelare managerială, iar alegerea celor mai potrivite depinde de obiectivele și contextul fiecărei situații în parte.

Metodele explorative sunt folosite pentru a descoperi și a înțelege pattern-urile, relațiile și tendințele din date. Acestea sunt adesea utilizate în faza incipientă a procesului de prognozare pentru a stabili

ipotezele și modelele care vor fi ulterior testate prin metode mai riguroase. Exemple de metode explorative: analiza exploratorie a datelor, vizualizările de date, clustering, analiza factorială.

„Extrapolarea” se referă la procesul de estimare a valorilor viitoare pe baza valorilor anterioare, folosind o relație cunoscută sau o tendință identificată. Există trei tipuri principale de extrapolare:

1. Extrapolarea tendinței de dezvoltare: aceasta se bazează pe identificarea unei tendințe în datele istorice și pe estimarea valorilor viitoare pe baza acestei tendințe.

2. Extrapolarea analitică: aceasta se bazează pe utilizarea unui model matematic sau statistic pentru a estima valorile viitoare, în funcție de valorile anterioare.

3. Extrapolarea fenomenologică: aceasta se bazează pe înțelegerea mecanismelor subiacente care cauzează variațiile în datele istorice și utilizarea acestei înțelegeri pentru a estima valorile viitoare.

Elaborarea scenariului este procesul de creare a unui set de posibile evoluții ale unei situații sau ale unui sistem într-un viitor probabil. Scenariul poate include diferite variante ale acestor evoluții și poate fi utilizat pentru a evalua implicațiile diferitelor decizii sau acțiuni.

Elaborarea scenariului poate fi folosită în diverse domenii, cum ar fi: afaceri, planificare strategică, cercetare socială sau tehnologică, mediu și altele. Procesul poate include colectarea și analiza datelor relevante, identificarea factorilor-cheie care pot influența evoluția situației sau a sistemului și crearea unui set de scenarii posibile prin combinarea acestor factori într-o varietate de modalități. Scenariile rezultate pot fi apoi evaluate și comparate pentru a identifica cele mai probabile sau cele mai preferabile variante.

Metodele normative sunt metode utilizate pentru a evalua alternativele și a lua decizii. Următoarele sunt câteva metode normative comune:

1. Metoda balanțelor: aceasta evaluează alternativele prin atribuirea de valori ponderate diferitelor criterii relevante și apoi compararea acestor valori pentru fiecare alternativă.

2. Metoda de optimizare: aceasta se concentrează pe găsirea alternativei care maximizează sau minimizează o anumită funcție obiectiv, în funcție de un set de constrângeri.

3. Metoda arborelui de pertință: aceasta evaluează alternativele prin identificarea consecințelor probabile ale fiecărei alternative și apoi evaluarea acestor consecințe în raport cu criteriile relevante.

Acestea sunt doar câteva dintre metodele normative disponibile. Alegerea metodei potrivite depinde de obiectivele și caracteristicile problemei specifice.

Metodele gândirii intuitive sunt procese cognitive care ne permit să luăm decizii rapide și fără a fi necesară o analiză detaliată a informațiilor. Ele sunt utile în situații în care nu există suficient timp sau informație pentru a lua o decizie bazată pe rațiune.

Următoarele sunt câteva dintre metodele gândirii intuitive comune:

1. Intuiția: aceasta se bazează pe experiența și cunoștințele anterioare ale unei persoane și poate fi utilizată pentru a lua decizii rapide în situații nefamiliare.

2. Scenariile: aceasta se bazează pe imaginația și creativitatea unei persoane și poate fi utilizată pentru a gândi prin posibile consecințe ale diferitelor acțiuni sau decizii.

3. Analogiile: aceasta se bazează pe identificarea și utilizarea unor situații similare din trecut pentru a înțelege o situație prezentă sau pentru a lua o decizie.

Acestea sunt doar câteva dintre metodele gândirii intuitive. Este important de reținut că, deși aceste metode pot fi utile, ele pot fi uneori influențate de factori subiectivi sau de informații incorecte, astfel încât deciziile luate pe baza lor pot fi eronate.

Tehnicile de îmbunătățire a procesului decizional de grup sunt metode utilizate pentru a crește eficacitatea și eficiența procesului decizional într-un grup. Următoarele sunt câteva tehnici comune:

1. Structurarea procesului decizional: aceasta se concentrează pe definirea clară a obiectivelor, criteriilor, alternativelor și procedurilor de decizie înainte de a începe discuțiile.

2. Comunicarea clară: aceasta implică crearea unui mediu în care toți membrii grupului pot contribui și se pot asculta reciproc într-un mod non-judgmental.

3. Inclusivitatea: aceasta implică asigurarea că toți membrii grupului au acces la informații relevante și au oportunitatea de a-și exprima punctele de vedere.

4. Lideraj efectiv: aceasta implică alegerea unui lider care să guverneze procesul decizional de grup, să asigure o comunicare clară și să ajute la rezolvarea conflictelor.

5. Feedback și evaluare: aceasta implică evaluarea rezultatului deciziei și identificarea aspectelor care pot fi îmbunătățite în viitoare procese decizionale de grup.

Acestea sunt doar câteva tehnici de îmbunătățire a procesului decizional de grup. Aplicarea unor astfel de tehnici poate ajuta la creșterea eficacității, eficienței și calității deciziilor luate într-un grup.

Există mai multe tipuri de metode pentru prospectarea viitorului curs al politicilor publice, metode bazate pe extrapolare, metode teoretice sau metode bazate pe logică/raționament. Metodele și tehnicile prospective bazate pe extrapolare permit analiștilor să estimeze evoluția viitoare a societății, pe baza datelor actuale și istorice. Acest tip de previziune se bazează, de obicei, pe o anumită formă de analiză cronologică, adică pe analiza valorilor numerice, cumulate în timp și prezentate cronologic. Ca exemple de metode prospective bazate pe extrapolare sunt: analiza clasică a seriilor de timp; estimarea tendinței liniare și analiza seriilor de timp non-liniare. Metodele de prospecție teoretică îi ajută pe analiști să facă predicții privind viitorul societății, pe baza presupuzițiilor sau ipotezelor teoretice și a datelor actuale și istorice. În contrast cu prospectiva bazată pe extrapolare, care folosește presupuziții despre repetiția istoriei pentru a face predicții, metodele teoretice se bazează pe presupuziții despre cauză și efect, postulate în diverse teorii. În timp ce logica metodelor bazate pe extrapolare este, în esență, inductivă, logica metodelor teoretice este, în principal, deductivă.

Există o serie de metode care îi ajută pe analiști în realizarea prospectivei teoretice: modelarea teoretică, modelarea causală, analiza regresiei și corelația. Modelele cauzale sunt reprezentări simplificate ale teoriilor, care încearcă să explice și să anticipeze cauzele și consecințele politicilor publice. Prin contrast cu tehnicile estimative și teoretice, unde datele empirice și/sau teoriile joacă un rol central, tehnicile de perspectivă rațională (judgemental) încearcă să scoată în evidență și să sistematizeze judecăți „informate”. Ne concentrăm asupra unor tehnici intuitive de previziune, cum ar fi: Delphi, analiza impactului transversal și tehnica evaluării fezabilității (posibilităților de realizare). Acestea, dar și altele, au fost folosite pe scară largă în politicile publice și în business. Un exemplu îl constituie tehnica Delphi, un procedeu de perspectivă bazat pe judecată, folosit pentru obținerea, schimbarea și dezvoltarea unei opinii documentate despre evenimentele viitoare. Tehnica, denumită astfel după templul lui Appolo din Delphi, unde oracolele grecești încercau să ghicească viitorul, a fost promovată, în 1948, de către cercetătorii de la RAND Corporation (RAND Corporation este o organizație de tip think - tank care a fost fondată cu scopul inițial de a efectua cercetare și analiză pentru forțele armate ale Statelor).

Inițial, a fost aplicată în chestiuni de strategie militară, aplicarea ei fiind extinsă treptat cu prognozări în alte contexte, precum tehnologia, marketingul, transportul, mass-media, cercetarea și dezvoltarea, explorarea spațiului, construcția de locuințe, planificarea și calitatea vieții. Tehnica a fost concepută pentru a evita sursele comunicării distorsionate observate în grupuri: dominarea grupului de către una sau mai multe persoane; presiuni de respectare a opiniei grupului, diferențe de personalitate și conflicte interpersonale și dificultatea de a se opune public persoanelor cu poziții de autoritate.

Ca răspuns la limitele tehnicii convenționale Delphi, s-a încercat crearea de noi procedee, care să se adapteze complexității problemelor de strategie. Delphi poate fi organizată printr-o multitudine de tehnici, în funcție de context, de priceperea și ingeniozitatea persoanelor care o aplică. Pentru că tehnica Delphi este o inițiativă majoră

de cercetare, ea implică un număr mare de chestiuni tehnice, un chestionar, încredere și precizie, precum și deprinderi de analiză și interpretare a datelor. În practica politicii de securitate națională se folosesc mai multe metode de previziune, specifice acestui domeniu, în scopul evaluării și estimării mediului de securitate viitor. Acestea nu sunt decât variante adaptate ale metodelor prezentate mai sus. Printre cele mai folosite sunt estimările, previziunile și scenariile.

Estimările fac parte din categoria metodelor prospective prin extrapolare, utilizând analiza condițiilor din trecut și prezent pentru a identifica posibilele evenimente din viitor. Potrivit Dicționarului de termeni militari și termeni asociați al Pentagonului, prin estimare se înțelege analiza informațiilor strategice, exprimată scris sau oral, legată de o situație sau condiție specifică, cu scopul de a determina cursurile de acțiune ale inamicilor sau potențialilor inamici, dar și probabilitatea ca acel curs al acțiunii să aibă loc. Prognozele reprezintă evaluări pe termen mai lung, bazate tot pe extrapolare, prin analiza trendurilor. Cele mai credibile prognoze sunt elaborate de experții din domeniu, plecând de la prezumția că ei sunt cei mai calificați să estimeze continuitatea sau modificarea tendințelor. Deși, în practica politicii de securitate națională, prognozele pe termen lung sunt privite cu neîncredere, ele apar, implicit, în orice evaluare strategică, atunci când se recomandă un curs al politicii. Scenariile reprezintă un studiu modular asupra viitorului, bazat pe analiza structurală a variabilelor-cheie, pe analiza strategiei actorilor și pe analiza de către experți a ipotezelor-cheie privind viitorul. Ele dau un cadru în care pot fi integrate toate celelalte metode și abordări. Un scenariu este o analiză narativă despre viitor pornind de la direcțiile de evoluție identificate pe cale științifică și prin judecata experților. Altfel spus, ele presupun elaborarea unui set de alternative ce corespund și ajută planificarea strategică.

În vederea unei potențiale implementări a foresight-ului în sectorul guvernamental de securitate națională, am putea explora: 1. Constituirea unei rețele naționale (formale, sau chiar informale în stadiul inițial) care să gestioneze / analizeze problematica, dar să aibă la bază

o abordare extinsă a securității (chiar cu o potențială reprezentare a think-tankurilor / ONG-urilor relevante din spațiul public) și crearea unei platforme colaborative având ca suport Internetul pentru o mai bună relaționare; 2. Asigurarea unui input în fundamentarea documentelor programatice – și aici ne referim în special la strategia de securitate națională și la cele sectoriale subsidiare – care să rezulte în urma unui exercițiu de foresight (desfășurat, în măsura în care este posibil, la nivel național).

Sarcini de autoevaluare:

1. Identificați tipurile prognozării.
2. Determinați semnificația metodelor de prognozare.
3. Evaluați locul și rolul metodelor de prognozare pentru domeniul securității naționale.
4. Apreciați componentele structural-funcționale ale metodelor de prognozare.

Listă bibliografică minimă:

1. Glenn J.C., Gordon Th.J., eds. *Futures Research Methodology*. Millennium Project.
2. Habegger B. *Horizon Scanning in Government*. ETH Center for Security Studies, Zurich, 2009.
3. Kahan J.H., Allen A.C., George J.K. An Operational Framework for Resilience. În: *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 2009, Vol. 6: Issue 1, Article 83.
4. Kriendler J. *NATO Intelligence and Early Warning*. Conflict Studies Research Centre, 2006, <http://www.isn.ethz.ch/isn/DigitalLibrary/Publications/Detail/?id=39988&lng=en>.
5. Lavoix H., ed. *Strategic Foresight and Warning: Navigating the Unknown*. S. Rajaratnam School of International Studies, Singapore, 2010. În: *Revista Română de Studii de Intelligence*, 2011, nr. 6.
6. Low A. *Decisions in a Complex World. Building Foresight Capabilities*. National Security Coordination Secretariat, Singapore, 2010.

7. Meir E. *Israel's Homeland Security Concept: From Civil Defense to National Resilience*. Briefing presented to Homeland Security Studies and Analysis Institute, August 4, 2009.
8. Nițu I. *Ghidul analistului de intelligence*. București: Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, 2011.
9. Popper R. *Mapping Foresight*. European Commission, Bruxelles, 2009.
10. Reynolds J., Duckworth M. *Strategic Foresight Course*. București, 4-5 martie 2011.
11. Snowden D.J., Boone Mary E. A Leader's Framework for Decision Making, În: *Harvard Business Review*, November 2007.
12. Taleb N. *Lebăda Neagră. Impactul foarte puțin probabilului*. București: Curtea Veche, 2008.
13. Voros J. *A Primer on Futures Studies, Foresight and Use of Scenario. A New Vision for U.S. and Global Security*. The 3D Security Initiative, Eastern Mennonite University.

Tema 7. PROGNOZA ÎN ELABORAREA ȘI EVALUAREA POLITICILOR PUBLICE

Unități de conținut:

1. Definirea problemei de politică publică
2. Analiza problemei: metode cantitative și calitative
3. Evaluarea impactului de politică publică

Obiective de referință:

- să determine esența noțiunii „problemă publică”;
- să utilizeze metodele cantitative și calitative în analiza problemei de politică publică;
- să propună indicatori de măsurare a performanțelor, de evaluare și măsurare a impactului politicilor publice în baza studiilor de caz;
- să prognozeze impactul politicilor în domeniul securității naționale.

Forme și strategii de organizare a activității didactice:

Curs teoretic Prelegere participativă (dialogată, dezbatere)

Termeni-cheie: evaluarea ex-ante de politică publică, analiza beneficiarilor, schema PERT, monitorizare și colectare de date, raport de evaluare și monitorizare.

Rezumatul temei/unității de conținut:

Prognoza joacă un rol important în elaborarea și evaluarea politicilor publice. Prognoza poate ajuta la identificarea tendințelor și a implicațiilor viitoare ale diferitelor probleme publice și poate furniza informații esențiale pentru luarea deciziilor cu privire la acțiunile care trebuie efectuate pentru a aborda aceste probleme.

Pentru a înțelege rolul procesului politicilor publice în administrație, trebuie operată o primă distincție importantă dintre conceptele

de politică publică și politică. După cum s-a menționat, conceptul de politică publică este relativ nou la nivelul multor administrații și uneori apar neînțelegeri cu privire la rolul funcționarilor publici și al decidenților politici în procesul de formulare a politicilor publice. Neînțelegerile se pot transforma uneori în acuzații de imixtiune în politică la adresa funcționarilor publici. Pe de altă parte, funcționarii publici pot privi uneori cu suspiciune întregul proces de formulare a politicilor publice, considerând că nu ar fi datorია lor să lucreze la formularea acestora, ci a politicianilor. Depășirea acestor prejudecăți este primul pas ce trebuie făcut pentru a putea progresa în procesul de formulare a politicilor publice. Deși în literatura de specialitate există mai multe definiții și abordări ale conceptelor de politică și politică publică, în acest Ghid metodic se vor folosi următoarele definiții pentru a distinge clar cele două concepte:

Politica este sinonimă într-o societate democratică cu un complex de reguli și proceduri folosite pentru a asigura reprezentarea legală și armonizarea intereselor, folosindu-se mecanismele democrației reprezentative. Principalii actori ai procesului politic sunt partidele politice și politicienii, membrii aleși ai parlamentului și autoritățile locale, precum și oficialii numiți pe criterii politice la nivelul executiv al administrației – miniștrii, secretarii de stat și personalul tehnic al acestora – consilierii etc..

Politica publică este celălalt set de reguli și proceduri de la nivelul executiv al administrației publice, prin care se asigură realizarea scopurilor și priorităților convenite la nivel politic și care permit dezvoltarea tuturor sectoarelor esențiale ale vieții societății. Linia de demarcație dintre politică și politica publică este asigurată de mandatul decizional stabilit prin alegeri și prin mecanismul de împărțire a puterilor în stat. Determinarea politică a procesului decizional este prerogativa clasei politice, deoarece numai politicienii aleși, precum și reprezentanții împuterniciți politic sunt autorizați de către cetățeni să ia decizii și să își asume responsabilitatea. Există două abordări principale în formularea politicilor publice: politici axate pe scopuri și politici axate pe probleme. Politicile axate pe scopuri privesc aspectele

strategice la nivel înalt sau domeniile de politici în general. Aceste politici vizează probleme generale și complexe și stabilesc o serie de obiective de dezvoltare pe termen mediu. În dezvoltarea și implementarea unor astfel de strategii este necesar să fie implicate mai multe instituții. Iată câteva exemple de astfel de politici: Planul Național de Dezvoltare, Strategia de Dezvoltare Durabilă, Programul de Reducere a Sărăciei, Politica de Dezvoltare Rurală etc. Politicile axate pe probleme se concentrează pe anumite probleme sau aspecte specifice care trebuie soluționate și care țin de o anumită zonă a politicilor. De regulă, titlul documentului de politică indică pe ce anume se concentrează acesta (ex.: îmbunătățirea sistemului de licențiere a universităților, reducerea ratei șomajului în rândul populației de romi din mediul rural, reducerea numărului de evadați din închisori, soluționarea problemelor cu grădinițele din noile zone ale orașelor etc.).

Procesul de formulare a politicilor publice este un demers tehnic și profesional, asigurat de funcționarii publici, de specialiștii de la nivelul administrației centrale, precum și de cercetători independenți, ce are scopul de a oferi o argumentare cuprinzătoare și structurată, precum și o fundamentare solidă a tuturor informațiilor care țin de posibilele alternative și decizii. Politicile pot fi și trebuie să fie considerate un instrument direct care să permită clasei politice atingerea anumitor obiective specifice incluse în programele de guvernare sau care se impun pe parcursul guvernării.

Din acest motiv, analiza politicilor publice ține de competența funcționarilor publici care trebuie să aibă cunoștințe de specialitate, precum și cunoștințe profesionale în domeniu. Calitatea, obiectivitatea și corectitudinea analizei țin de răspunderea profesională a funcționarilor publici și a specialiștilor din domeniul administrației. Analiza politicilor publice poate fi considerată o profesie bazată pe învățare, în care formarea profesională reprezintă numai un punct de pornire, având un caracter continuu. Dezvoltarea competențelor profesionale ale analiștilor se bazează pe învățarea din cazurile concrete și pe experiența acumulată atât în cadrul administrației naționale, cât și din

practica internațională. Colectarea unor informații ample, monitorizarea literaturii de specialitate, participarea la discuții publice și conferințe, crearea unei rețele profesionale, cunoașterea modificărilor la nivel politic și legislativ pot fi definite ca standardele vieții profesionale a analiștilor.

În elaborarea politicilor publice, prognozele pot fi utilizate pentru a:

- evalua impactul potențial al diferitelor opțiuni politice asupra societății și a economiei;
- identifica problemele viitoare și oportunitățile care pot fi abordate prin politici publice;
- evalua impactul economic al diferitelor opțiuni politice și a ajuta la alocarea adecvată a resurselor.

În evaluarea politicilor publice, prognozele pot fi utilizate pentru a:

- verifica dacă obiectivele politice au fost atinse;
- identifica problemele care pot fi abordate prin schimbarea sau ajustarea politicii;
- evalua impactul economic al unei politici asupra societății și a economiei.

În concluzie, prognozele joacă un rol important în elaborarea și evaluarea politicilor publice, oferind informații esențiale care pot ajuta la luarea deciziilor informate cu privire la abordarea problemelor publice și la alocarea eficientă a resurselor.

Sarcini de autoevaluare:

1. Identificați trăsăturile principale ce caracterizează conceptul de problemă publică.
2. Explicați esența *problemei publice*.
3. Determinați principalele caracteristici ale analizei problemei.
4. Stabiliți principalele funcții ale metodei cantitative și ale celei calitative.
5. Analizați rolul prognozării în politicile publice.

Listă bibliografică minimă:

1. Kahn H. *Thinking about the Unthinkable in the 1980s*. New York: Simon and Schuster, 1984.
2. Schwartz P. *The art of the long view: Planning for the future in an uncertain world*. Bantam Doubleday Dell, New York. 1996.
3. Wack Pierre A. Waters Scenarios: Uncharted Ahead. În: *Harvard Business Review*, 1985, vol. LXIII, no. 5, pp. 72-79.
4. Zamfir C. *Incertitudinea o perspectivă psihosociologică*. București: Editura Economică, 2005.
5. Philip E. Tetlock. *Expert Political Judgment: How Good Is It? How Can We Know?*
6. Bueno de Mesquita B. *The Predictioneer's Game: Using the Logic of Brazen Self-Interest to See and Shape the Future*
<https://www.amazon.com/Predictioneers-Game-Brazen-Self-Interest-Future/dp/081297977X>
7. Rigdon S.E., Sheldon H.Jacobson, Wendy K.Tam Cho, Sewell E. *A Bayesian Prediction Model for the U.S. Presidential Election*.
<chrome-extension://efaidnbmninnbpcajpcgclefindmkaj/https://eastaging.web.engr.illinois.edu/site/file/Rigdon2009.pdf>
8. Hix S. *What's Wrong with the European Union and How to Fix It*. Cambridge: Polity Press, 2008.
9. https://studme.org/43973/politologiya/voenno-politicheskiy_analiz_prognozirovanie_planirovanie
10. <https://all-politologija.ru/knigi/politologiya-uchebnoe-posobie/politicheskoe-prognozirovanie>

CONȚINUTUL ORELOR DE SEMINAR

Tema 1. MODELAREA ȘI PROGNOZA ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII ȘI APĂRĂRII NAȚIONALE

Sarcinile seminarului

1. Determinarea esenței modelării și prognozării politice
2. Considerații privind tipurile de modelare și prognoză
3. Analiza scopului și riscurilor prognozei politice în domeniul securității și apărării naționale

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

- 1 Identificați modele și procedee de prognozare.
- 2 Determinați principiile care stau la baza modelării și prognozării.
- 3 Identificați particularitățile prognozei pentru domeniul securității.
- 4 Apreciați rolul modelării și prognozei pentru domeniul securității.
- 5 Evaluați riscurile modelării și prognozei.
- 6 Analizați importanța concepțiilor lui Hann despre forecast.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii centrate deopotrivă pe acțiunea profesorului și a studentului: strategii expositive (*expunerea problemei*); strategii euristice (*explicarea causală, explicarea teleologică, explicarea normativă*). Strategii centrate cu precădere pe acțiunea studenților: strategii bazate prioritar pe învățare prin descoperire (*descoperire dirijată, descoperire deductivă*). Forme de organizare a activității didactice – *preponderent frontală*.

Strategii și sarcini de lucru individual pentru seminar:

Modelarea – elaborarea modelelor izomorfe pe tema: „Riscuri și provocări în procesul de mediere a conflictului israeliano-palestinian”, luându-se în considerare variabilele independente și dependente și tipurile de modele existente.

Bibliografie selectivă:

1. Kahn H. *Thinking about the Unthinkable in the 1980s*. New York: Simon and Schuster, 1984.
2. Schwartz P. *The art of the long view: Planning for the future in an uncertain world*. Bantam Doubleday Dell, New York. 1996.
3. Wack Pierre A. Waters Scenarios: Uncharted Ahead. În: *Harvard Business Review*, 1985, vol. LXIII, no. 5, pp. 72-79.
4. Zamfir C. *Incertitudinea o perspectivă psihosociologică*. București: Editura Economică, 2005.
5. Philip E. Tetlock. *Expert Political Judgment: How Good Is It? How Can We Know?*
6. Bueno de Mesquita B. *The Predictioneer's Game: Using the Logic of Brazen Self-Interest to See and Shape the Future*
<https://www.amazon.com/Predictioneers-Game-Brazen-Self-Interest-Future/dp/081297977X>
7. Rigdon S.E., Sheldon H. Jacobson, Wendy K.Tam Cho, Sewell E. *A Bayesian Prediction Model for the U.S. Presidential Election*.
<chrome-extension://efaidnbmninnbpcajpcgclefindmkaj/https://eastaging.web.engr.illinois.edu/site/file/Rigdon2009.pdf>
8. Hix S. *What's Wrong with the European Union and How to Fix It*. Cambridge: Polity Press, 2008.
9. <https://studme.org/43973/politologiya/voenno-politicheskiy-analiz-prognozirovanie-planirovanie>
10. <https://all-politologija.ru/knigi/politologiya-uchebnoe-posobie/politicheskoe-prognozirovan>

Tema 2. PROGNOZAREA EVENIMENTELOR POLITICE: ÎNTRE OBIECTIVISM ȘI SUBIECTIVISM

Sarcinile seminarului:

1. Descrierea și compararea particularităților prognozei politice
2. Analiza tipurilor conform clasificării prognozelor
3. Evaluarea activității de prognozare în domeniul securității naționale

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Identificați particularitățile prognozei politice.
2. Deduceți trăsăturile definitorii ale prognozei politice.
3. Comparați specificul diferitor tipologii ale prognozelor politice.
4. Argumentați rolul activității de prognozare pentru domeniul securității naționale.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii centrate deopotrivă pe acțiunea profesorului și a studentului: strategii expositive (*expunerea problemei*); strategii euristice (*explicarea cauzală, explicarea teleologică, explicarea normativă*). Strategii centrate cu precădere pe acțiunea studenților: strategii bazate prioritar pe învățare prin descoperire (*descoperire dirijată, descoperire deductivă*). Forme de organizare a activității didactice – *preponderent frontală*.

Strategii și sarcini de lucru individual pentru seminar:

Analiza comparată – elaborarea unui studiu comparat pe tema: „*Forecast și prognozare: similitudini și deosebiri în prognozarea efectuată de diffrite centre de forecasts privind viitorul războiului din Ucraina*”. Se vor lua în considerare prognozele efectuate de Institutul de Cercetare a Războiului și de alte centre din Federația Rusă și din China.

Bibliografie selectivă:

- 1 Boardman A.E., Greenberg D.H., Vining A.R., Weimer D.L. *Analiza Cost-Beneficiu. Concepte și Practică*. București: ARC, 2004.
- 2 Calcan C., Homos T. *Metode de prognoză*. Bucuresti: Tipografia Institutului Politehnic, 1978.
- 3 Economic Outlook. *Starea economică a R. Moldova: Diagnostic. Prognoze. Recomandări*. IDIS „Viitorul”, 2015, http://www.viitorul.org/files/4943294_md_economic_outlo.pdf
- 4 Gârboan R. *Metode utilizate în evaluarea Programelor: Analiza impactului social*. Cluj-Napoca: Accent, 2006.
- 5 Панарин А.С. *Глобальное политическое прогнозирование в условиях стратегической нестабильности*, [http://www.zpujournal.ru/zpu/2004_1/Panarin/25.pdf%20\(Vizitat%20la:%2005.06.2015\);%20](http://www.zpujournal.ru/zpu/2004_1/Panarin/25.pdf%20(Vizitat%20la:%2005.06.2015);%20)
- 6 Федотов В. *Прогностика и ее методологический комплекс*. http://www.observer.materik.ru/observer/N||_2003/||_15.htm
- 7 *Методы прогнозирования*. <http://criteriaimportancetheory.ru%DO%9F%D1%80%DO%BE%DO%B3%DO%BD>
- 8 *Основные виды и типы прогнозирования в управленческой деятельности*. http://www.psyarticles.ru/view_post.php?id=461

Tema 3. PLANIFICAREA STRATEGICĂ PRIN PROGNOZARE ȘI MODELARE

Sarcinile seminarului:

1. Identificarea și descrierea esenței planificării strategice
2. Evaluarea sarcinilor planificării strategice în domeniul securității naționale
3. Analiza caracteristicilor nivelurilor planificării strategice

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Stabiliți esența planificării strategice.
2. Deduceți particularitățile caracteristice planificării strategice.
3. Identificați componentele structurale și funcționale ale planificării.
4. Analizați raporturile dintre planificarea strategică și cea managerială.
5. Determinați componentele structural-funcționale ale planificării strategice.
6. Evaluați specificul optimizării planificării strategice în domeniul securității naționale.
7. Apreciați rolul planificării strategice pentru domeniul securității naționale.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii centrate deopotrivă pe acțiunea profesorului și a studentului: conversația catehetică; strategii euristice (conversația euristică – *explicarea cauzală, explicarea consecutivă, explicarea teleologică, explicarea procedurală, explicarea normativă*); dezbateri și discuții colective. Strategii centrate cu precădere pe acțiunea studenților: strategii bazate prioritar pe învățare prin descoperire (*descoperire independentă, descoperire dirijată, descoperire inductivă, descoperire deductivă*); brainstormingul. Forme de organizare a activității didactice – *preponderent frontală și de grup*.

Strategii și sarcini de lucru individual pentru seminar:

Analiza conținutului – studiul documentelor pe baza analizei de conținut pe tema: „*Strategia Securității Naționale*”. Proiectul Strategiei a fost înaintat Parlamentului de Președinta Maia Sandu la 24 noiembrie 2023 și adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la data de 16 decembrie 2023 cu votul a 59 de deputați.

Bibliografie selectivă:

1. Hotărâre privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, https://presedinte.md/app/webroot/uploaded/Proiect%20SSN_2023.pdf
2. Burkhart Patrick J., Reuss Suzanne. *Successful strategic planning*. London: SAGE Publications, 1993.
3. Kahn H. *Thinking about the Unthinkable in the 1980s*. New York: Simon and Schuster, 1984.
4. Schwartz P. *The art of the long view: Planning for the future in an uncertain world*. New York: Bantam Doubleday Dell, 1996.
5. Wack P.A. Scenarios: Uncharted Waters Ahead. În: *Harvard Business Review*, 1985, vol. LXIII, no. 5, pp. 72-79.
6. Zamfir C. *Incertitudinea o perspectivă psihosociologică*. București: Editura Economică, 2005.
7. Philip E. Tetlock. *Expert Political Judgment: How Good Is It? How Can We Know?*
8. Ian Budge. *Models of Democracy*.
9. Paul W. Avey. *The Political Forecasting of Presidential Elections: A Bayesian Model Averaging Approach*.
10. Bueno de Mesquita B. *The Predictioneer's Game: Using the Logic of Brazen Self-Interest to See and Shape the Future*.
11. Hix S. *What's Wrong with the European Union and How to Fix It*. Cambridge: Polity Press, 2008.
12. https://studme.org/43973/politologiya/voenno-politicheskiy_analiz_prognozirovaniye_planirovaniye

Tema 4. VIZIUNEA – ELEMENT INDISPENSABIL AL PLANIFICĂRII STRATEGICE ÎN ACTIVITATEA POLITICĂ

Sarcinile seminarului:

1. Descrierea structurii viziunii în activitatea de planificare
2. Identificarea particularităților în formularea viziunilor în domeniul securității naționale
3. Analiza principiilor și metodelor de prognozare

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Identificați componentele structurale și funcționale ale viziunii.
2. Deduceți trăsăturile definiției ale viziunii.
3. Distingeți sursele prognozei în elaborarea viziunii.
4. Comparați principiile prognozei în domeniul securității naționale.
5. Apreciați specificul metodelor de prognozare, locul și rolul prognozei.
6. Analizați importanța viziunii în domeniul securității naționale.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii centrate deopotrivă pe acțiunea profesorului și a studentului: strategii euristice (conversația euristică – *explicarea teleologică, explicarea procedurală, explicarea normativă*); discuțiile colective. Strategii centrate cu precădere pe acțiunea studenților: strategii bazate prioritar pe învățare prin descoperire (*descoperire independentă, descoperire dirijată, descoperire deductivă*); brainstormingul. Forme de organizare a activității didactice – *preponderent frontală și de grup*.

Strategii și sarcini de lucru individual pentru seminar:

Viziunea – elaborarea analizei comparate a viziunilor din cadrul strategiilor de apărare a Republicii Moldova la diferite etape de democratizare a statului Republica Moldova: „Startegia Securității Naționale”.

Bibliografie selectivă:

1. Glenn J.C., Gordon Th.J., eds. *Futures Research Methodology*. Millennium Project.
2. Habegger B. *Horizon Scanning in Government* ETH Center for Security Studies, Zurich, 2009.
3. Kahan J.H., Allen A.C., George J.K. An Operational Framework for Resilience. În: *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 2009, Vol. 6: Issue 1, Article 83.
4. Kriendler J. *NATO Intelligence and Early Warning*. Conflict Studies Research Centre, 2006, <http://www.isn.ethz.ch/isn/DigitalLibrary/Publications/Detail/?id=39988&lng=en>.
5. Lavoix H., ed. *Strategic Foresight and Warning: Navigating the Unknown*. S. Rajaratnam School of International Studies, Singapore, 2010. În: *Revista Română de Studii de Intelligence*, 2011, nr. 6.
6. Low A. *Decisions in a Complex World. Building Foresight Capabilities*. National Security Coordination Secretariat, Singapore, 2010.
7. Meir E. *Israel's Homeland Security Concept: From Civil Defense to National Resilience*. Briefing presented to Homeland Security Studies and Analysis Institute, August 4, 2009.
8. Nițu I. *Ghidul analistului de intelligence*. București: Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, 2011.
9. Popper R. *Mapping Foresight*. European Commission, Bruxelles, 2009.
10. Reynolds J., Duckworth M. *Strategic Foresight Course*. București, 4-5 martie 2011.
11. Snowden D.J., Boone Mary E. A Leader's Framework for Decision Making. În: *Harvard Business Review*, November 2007.
12. Taleb N. *Lebăda Neagră. Impactul foarte puțin probabilului*. București: Curtea Veche, 2008.
13. Voros J. *A Primer on Futures Studies, Foresight and Use of Scenario. A New Vision for U.S. and Global Security*. The 3D Security Initiative, Eastern Mennonite University.

Tema 5. PROCESUL DE ANALIZĂ ȘI PROGNOZARE POLITICĂ

Sarcinile seminarului:

1. Identificarea particularităților procesului de investigație a politicii
2. Caracterizarea și compararea a etapelor principale în analiza politică:
 - a) analiza problemei
 - b) analiza soluției/deciziei
 - c) comunicarea
 - d) colectarea informației/datelor
3. Argumentarea importanței respectării consecutivității etapelor de prognozare politică

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Caracterizați componentele structural-funcționale ale analizei și prognozei politice.
2. Identificați și analizați etapele analizei și prognozei politice.
3. Comparați particularitățile analizei și prognozei politice.
4. Argumentați importanța respectării etapelor în procesul prognozării politice.
5. Evaluați procesul de prognozare și analiză.
6. Apreciați locul și rolul analizei și prognozei pentru domeniul securității.
7. Argumentați avantajele și dezavantajele analizei și prognozei.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii centrate deopotrivă pe acțiunea profesorului și a studentului: conversația catehetică; strategii euristice (conversația euristică – *explicarea cauzală, explicarea consecutivă, explicarea teleologică, explicarea procedurală, explicarea normativă*); dezbateri și discuții colective. Strategii centrate cu precădere pe acțiunea studenților:

strategii bazate prioritar pe învățare prin descoperire (*descoperire independentă, descoperire dirijată, descoperire inductivă, descoperire deductivă*); studiul de caz. Forme de organizare a activității didactice – *preponderent frontală și de grup.*

Strategii și sarcini de lucru individual pentru seminar:

Analiza discursului – analiza discursului comunicării strategice a mai multor actori politici pe tema: „*Extinderea spațiului european prin începerea negocierilor de aderare a Ucrainei și a Republicii Moldova*”, utilizând ca modele discursurile lui E. Macron, Ursula von der Laue, R. Metsola, V.Orban;

Colectarea datelor – big data în domeniul securității naționale.

Bibliografie selectivă:

1. Sarcinschi A. *Elemente noi în studiul securității naționale și internaționale*. București: Editura Universității Naționale de Apărare, 2005, http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/elemente_noi_in_studiul_securitatii_nationale.pdf
2. Glenn J.C., Gordon Th.J., eds. *Futures Research Methodology*. Millennium Project.
3. Habegger B. *Horizon Scanning in Government*. ETH Center for Security Studies, Zurich, 2009.
4. Kahan J.H., Allen A.C., George J.K. An Operational Framework for Resilience. În: *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 2009, Vol. 6: Issue 1, Article 83.
5. Kriendler J. *NATO Intelligence and Early Warning*. Conflict Studies Research Centre, 2006, <http://www.isn.ethz.ch/isn/DigitalLibrary/Publications/Detail/?id=39988&lng=en>.
6. Lavoix H., ed. *Strategic Foresight and Warning: Navigating the Unknown*. S. Rajaratnam School of International Studies, Singapore, 2010. În: *Revista Română de Studii de Intelligence*, 2011, nr. 6.
7. Low A. *Decisions in a Complex World. Building Foresight Capabilities*. National Security Coordination Secretariat, Singapore, 2010.

8. Meir E. *Israel's Homeland Security Concept: From Civil Defense to National Resilience*. Briefing presented to Homeland Security Studies and Analysis Institute, August 4, 2009.
9. Nițu I. *Ghidul analistului de intelligence*. București: Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, 2011.
10. Popper R. *Mapping Foresight*. European Commission, Bruxelles, 2009.
11. Reynolds J., Duckworth M. *Strategic Foresight Course*. București, 4-5 martie 2011.
12. Snowden D.J., Boone Mary E. A Leader's Framework for Decision Making. În: *Harvard Business Review*, November 2007.
13. Taleb N. *Lebăda Neagră. Impactul foarte puțin probabilului*. București: Curtea Veche, 2008.
14. Voros J. *A Primer on Futures Studies, Foresight and Use of Scenario. A New Vision for U.S. and Global Security*. The 3D Security Initiative, Eastern Mennonite University.

Tema 6. INSTRUMENTARUL DE PROGNOZARE ȘI MODELARE

Sarcinile seminarului

1. Identificarea instrumentelor și metodelor de prognozare și modelare manageriale
2. Caracterizarea metodelor explorative
3. Analiza metodelor, extrapolarea tendințelor de dezvoltare, extrapolarea analitică și fenomenologică
4. Elaborarea scenariului
5. Prezentarea metodelor normative: metoda balanțelor, metoda de optimizare, metoda arborelui de relevanță
6. Descrierea avantajelor metodelor gândirii intuitive
7. Utilizarea tehnicilor de îmbunătățire a procesului decizional de grup în domeniul securității naționale

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Determinați instrumentele și metodele de prognozare și modelare manageriale.
2. Identificați specificul metodei explorative.
3. Stabiliți specificul extrapolării tendințelor de dezvoltare, al extrapolării analitice și fenomenologice, modalitățile de utilizare a metodelor de prognozare.
4. Determinați rolul elaborării scenariului ca instrument de modelare și prognozare.
5. Apreciați rolul metodelor normative: metoda balanțelor, metoda de optimizare, metoda arborelui de relevanță.
6. Analizați rolul metodei gândirii intuitive ca instrument de modelare și prognozare.
7. Proiectați tehnici privind procesul decizional de grup.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii centrate deopotrivă pe acțiunea profesorului și a studentului: conversația catehetică; strategii euristice (conversația euristică – *explicarea cauzală, explicarea consecutivă, explicarea teleologică, explicarea procedurală, explicarea normativă*); dezbateri și discuții colective. Strategii centrate cu precădere pe acțiunea studenților: strategii bazate prioritar pe învățare prin descoperire (*descoperire independentă, descoperire dirijată, descoperire inductivă, descoperire deductivă*); brainstormingul. Forme de organizare a activității didactice – *preponderent frontală și de grup.*

Strategii și sarcini de lucru individual pentru seminar:

Scenarii – elaborarea mai multor scenarii folosind tehnica scenariilor pe tema: „Viitorul soluționării diferendului transnistrian”, utilizând variabilele directe și indirecte;

Studiu comparat – analiza trendurilor globale 2030-2040, similitudini și deosebiri.

Bibliografie selectivă:

1. Sarcinschi A. *Elemente noi în studiul securității naționale și internaționale*. București: Editura Universității Naționale de Apărare, 2005. Disponibil la: http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/elemente_noi_in_studiul_securitatii_nationale.pdf
2. Glenn J.C., Gordon Th.J., eds. *Futures Research Methodology*. Millennium Project.
3. Habegger B. *Horizon Scanning in Government*. ETH Center for Security Studies, Zurich, 2009.
4. Kahan J.H., Allen A.C., George J.K. An Operational Framework for Resilience. În: *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 2009, Vol. 6: Issue 1, Article 83.
5. Kriendler J. *NATO Intelligence and Early Warning*. Conflict Studies Research Centre, 2006, <http://www.isn.ethz.ch/isn/DigitalLibrary/Publications/Detail/?id=39988&lng=en>.

6. Lavoix H., ed. *Strategic Foresight and Warning: Navigating the Unknown*. S. Rajaratnam School of International Studies, Singapore, 2010. În: *Revista Română de Studii de Intelligence*, 2011, nr. 6.
7. Low A. *Decisions in a Complex World. Building Foresight Capabilities*. National Security Coordination Secretariat, Singapore, 2010.
8. Meir E. *Israel's Homeland Security Concept: From Civil Defense to National Resilience*. Briefing presented to Homeland Security Studies and Analysis Institute, August 4, 2009.
9. Nițu I. *Ghidul analistului de intelligence*. București: Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, 2011.
10. Popper R. *Mapping Foresight*. European Commission, Bruxelles, 2009.
11. Reynolds J., Duckworth M. *Strategic Foresight Course*. București, 4-5 martie 2011.
12. Snowden D.J., Boone Mary E. A Leader's Framework for Decision Making. În: *Harvard Business Review*, November 2007.
13. Taleb N. *Lebăda Neagră. Impactul foarte puțin probabilului*. București: Curtea Veche, 2008.
14. Voros J. *A Primer on Futures Studies, Foresight and Use of Scenario. A New Vision for U.S. and Global Security*. The 3D Security Initiative, Eastern Mennonite University

Tema 7. PROGNOZA ÎN ELABORAREA ȘI EVALUAREA POLITICILOR PUBLICE

Sarcinile seminarului:

1. Identificarea specificului problemei de politică publică
2. Analiza problemei: metode cantitative și calitative
3. Evaluarea impactului de politică publică

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Determinați specificul și particularitățile politicii publice în domeniul securității naționale.
2. Identificați specificul analizei problemei de politică publică.
3. Stabiliți metodele cantitative și calitative în analiza problemei de politică publică.
4. Argumentați avantajele și dezavantajele utilizării metodelor cantitative și calitative în analiza problemei politice.
5. Analizați impactul politicii publice în domeniul securității naționale.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii centrate deopotrivă pe acțiunea profesorului și a studentului: conversația catehetică; strategii euristice (conversația euristică – *explicarea cauzală, explicarea consecutivă, explicarea teleologică, explicarea procedurală, explicarea normativă*); dezbateri și discuții colective. Strategii centrate cu precădere pe acțiunea studenților: strategii bazate prioritar pe învățare prin descoperire (*descoperire independentă, descoperire dirijată, descoperire inductivă, descoperire deductivă*); studiul de caz. Forme de organizare a activității didactice – *preponderent frontală și de grup.*

Strategii și sarcini de lucru individual pentru seminar:

Modelare – elaborarea de modele pentru formularea unei politici în domeniul securității naționale:

Referat – elaborarea unui referat pe tema: „Scanarea orizontului ca metodă în procesul de planificare”.

Bibliografie selectivă:

1. Boardman A.E., Greenberg D.H., Vining A.R., Weimer D.L. *Analiza Cost-Beneficiu. Concepte și Practică*. București: ARC, 2004.
2. Calcan C., Homos T. *Metode de prognoză*. Bucuresti: Tipografia Institutului Politehnic, 1978.
3. Economic Outlook. *Starea economică a R. Moldova: Diagnostic. Prognoze. Recomandări*. IDIS „Viitorul”, 2015, http://www.viitorul.org/files/4943294_md_economic_outlo.pdf
4. Gârboan R. *Metode utilizate în evaluarea Programelor: Analiza impactului social*. Cluj-Napoca: Accent, 2006.
5. Панарин А.С. *Глобальное политическое прогнозирование в условиях стратегической нестабильности*, [http://www.zpujournal.ru/zpu/2004_1/Panarin/25.pdf%20\(Vizitat%20la:%2005.06.2015\);%20](http://www.zpujournal.ru/zpu/2004_1/Panarin/25.pdf%20(Vizitat%20la:%2005.06.2015);%20)
6. Федотов В. *Прогностика и ее методологический комплекс*. http://www.observer.materik.ru/observer/N||_2003/||_15.htm
7. *Методы прогнозирования*. <http://criteriaimportantetheory.ru%DO%9F%D1%80%DO%BE%DO%B3%DO%BD>
8. *Основные виды и типы прогнозирования в управленческой деятельности*. http://www.psyarticles.ru/view_post.php?id=461

Tema 8. ANALIZA MEDIULUI DE SECURITATE ȘI AVERTIZAREA TIMPURIE

Sarcinile seminarului:

1. Definirea procesului de analiză a mediului de securitate
2. Avertizarea timpurie în prevenirea riscurilor la adresa securității naționale
3. Evaluarea impactului de analiză a mediului de securitate

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Determinați specificul și particularitățile procesului de analiză în domeniul securității naționale.
2. Identificați specificul avertizării timpurii a mediului de securitate.
3. Stabiliți indicatorii de risc și impact la adresa securității naționale.
4. Argumentați avantajele și dezavantajele utilizării avertizării timpurii în domeniul securității naționale.
5. Analizați impactul avertizării timpurii asupra formării rezilienței statului în gestionarea riscurilor.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii centrate deopotrivă pe acțiunea profesorului și a studentului: conversația catehetică; strategii euristice (conversația euristică – *explicarea cauzală, explicarea consecutivă, explicarea teleologică, explicarea procedurală, explicarea normativă*); dezbateri și discuții colective. Strategii centrate cu precădere pe acțiunea studenților: strategii bazate prioritar pe învățare prin descoperire (*descoperire independentă, descoperire dirijată, descoperire inductivă, descoperire deductivă*); studiul de caz. Forme de organizare a activității didactice – *preponderent frontală și de grup.*

Strategii și sarcini de lucru individual pentru seminar:

Modelare – elaborarea hărții de prezentare a riscurilor și avertizării timpurii pentru formularea unei politici în domeniul securității naționale:

Elaborarea unui scenariu în caz de escaladare a conflictului armat în Ucraina – prezentarea indicatorilor de risc.

Bibliografie selectivă:

1. Barton F., Von Hippel K., Sequiera S., Irvine M. *Early Warning? A review of Conflict Prediction Models and Systems*. Center for Strategic and International Studies, 2008
https://csis.org/files/publication/080201_early_warning.pdf
2. Blain B. *The Role of Private & Mercenary Armies in International Conflict*, <http://www.informationclearinghouse.info/article3396.htm>
3. Blitt R.Ch. Who will watch the watchdogs? Human Rights Nongovernmental Organizations and the case for regulation. În: *Buffalo Human Rights Law Review*, 2005, vol. 10, <http://www.ngo-monitor.org/data/images/File/SSRN-id753487.pdf>
4. Callaghan J., Kernic F. (coord.) *Securitatea internațională și forțele armate*. București: Tritonic, 2004
5. Comunicat de presă al ONU. Private Security Companies Engaging In New Forms of Mercenary Activity, UN Working Group (6 Nov. 2007).
6. Crowell W.P., Contos B.T., DeRodeff C., Dunkel D. *Physical and Logical Security Convergence: Powered By Enterprise Security Management*, Syngress (2011).
7. Cucu C. Transformări ale securității și relațiilor internaționale în contextul globalizării. În: *Politici și strategii în gestionarea conflictualității* (Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională a Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate, 20-21 noiembrie 2008, București. Vol. 5 *Despre orizontala și verticala securității*). București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2008.
8. Duvac I. *Intelligence – aplicații*: Suport de curs. Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București, 2007.
9. Fainaru S. *Legea celor puternici. Lupta mercenarilor din Irak*. București: Litera Internațional, 2008.

Tema 9. APLICAREA PROGNOZEI ȘI MODELĂRII ÎN PROCESUL DECIZIONAL

Sarcinile seminarului:

1. Descrierea și explicarea procesului decizional
2. Modalități de luare a deciziilor
3. Analiza impactului deciziei asupra mediului de securitate

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Determinați specificul și particularitățile procesului decizional în domeniul securității naționale.
2. Identificați specificul și particularitățile deciziilor în domeniul securității naționale.
3. Stabiliți importanța resurselor pentru procesul decizional.
4. Argumentați avantajele și dezavantajele modelării deciziilor în domeniul securității naționale.
5. Analizați impactul deciziilor asupra formării rezilienței statului în gestionarea riscurilor.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii centrate deopotrivă pe acțiunea profesorului și a studentului: conversația catehetică; strategii euristice (conversația euristică – *explicarea cauzală, explicarea consecutivă, explicarea teleologică, explicarea procedurală, explicarea normativă*); dezbateri și discuții colective. Strategii centrate cu precădere pe acțiunea studenților: strategii bazate prioritar pe învățare prin descoperire (*descoperire independentă, descoperire dirijată, descoperire inductivă, descoperire deductivă*); studiul de caz. Forme de organizare a activității didactice – *preponderent frontală și de grup*.

Strategii și sarcini de lucru individual pentru seminar:

Modelare – elaborarea deciziilor pentru planificarea strategică în formularea unei politici în domeniul securității naționale.

Simulare – proiectarea etapelor procesului decizional în luarea unei decizii din domeniul securității naționale.

Bibliografie selectivă:

1. Barton F., Von Hippel K., Sequiera S., Irvine M. *Early Warning? A review of Conflict Prediction Models and Systems*. Center for Strategic and International Studies, 2008.
https://csis.org/files/publication/080201_early_warning.pdf
2. Blain B. *The Role of Private & Mercenary Armies in International Conflict*, <http://www.informationclearinghouse.info/article3396.htm>
3. Blitt R.Ch. Who will watch the watchdogs? Human Rights Nongovernmental Organizations and the case for regulation. În: *Buffalo Human Rights Law Review*, 2005, vol. 10, <http://www.ngo-monitor.org/data/images/File/SSRN-id753487.pdf>
4. Callaghan J., Kernic F. (coord.) *Securitatea internațională și forțele armate*. București: Tritonic, 2004.
5. Comunicat de presă al ONU. Private Security Companies Engaging In New Forms of Mercenary Activity, UN Working Group (6 Nov. 2007).
6. Crowell W.P., Contos B.T., DeRodeff C., Dunkel D. *Physical and Logical Security Convergence: Powered By Enterprise Security Management: Powered By Enterprise Security Management*, Synpress (2011).
7. Cucu C. Transformări ale securității și relațiilor internaționale în contextul globalizării. În: *Politici și strategii în gestionarea conflictualității* (Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională a Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate, 20-21 noiembrie 2008, București. Vol. 5. *Despre orizontala și verticala securității*). București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2008.
8. Duvac I. *Intelligence – aplicații*: Suport de curs. Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București, 2007.
9. Fainaru S. *Legea celor puternici. Lupta mercenarilor din Irak*. București: Litera Internațional, 2008.

Tema 10. DEFICIENȚELE PROGNOZĂRII STRATEGICE ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII NAȚIONALE ȘI AL APĂRĂRII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Sarcinile seminarului:

1. Identificarea și explicarea particularităților prognozării strategice în domeniul securității naționale
2. Evaluarea deficiențelor și provocărilor de prognozare strategică
3. Analiza specificului prognozării strategice în Republica Moldova și a impactului acesteia asupra mediului de securitate

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Determinați specificul și particularitățile modelării și prognozării strategice în domeniul securității naționale.
2. Identificați specificul și particularitățile provocărilor în domeniul securității naționale.
3. Evaluați importanța culturii strategice a actorilor politici în domeniul securității naționale.
4. Argumentați avantajele și dezavantajele factorilor interni și externi în domeniul securității naționale.
5. Proiectați impactul prognozării strategice asupra formării rezilienței statului în gestionarea riscurilor.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii centrate deopotrivă pe acțiunea profesorului și a studentului: conversația catehetică; strategii euristice (conversația euristică – *explicarea cauzală, explicarea consecutivă, explicarea teleologică, explicarea procedurală, explicarea normativă*); dezbateri și discuții colective. Strategii centrate cu precădere pe acțiunea studenților: strategii bazate prioritar pe învățare prin descoperire (*descoperire independentă, descoperire dirijată, descoperire inductivă, descoperire deductivă*); studiul de caz. Forme de organizare a activității didactice – *preponderent frontală și de grup.*

Strategii și sarcini de lucru individual pentru seminar:

Modelare – elaborarea prognozelor strategice în domeniul securității naționale luându-se în considerare factorii interni și externi;

Scenariul – proiectarea scenariilor de depășire a crizelor și deficiențelor în domeniul securității naționale pentru Republica Moldova.

Bibliografie selectivă:

1. Barton F., Von Hippel K., Sequiera S., Irvine M. *Early Warning? A review of Conflict Prediction Models and Systems*. Center for Strategic and International Studies, 2008
https://csis.org/files/publication/080201_early_warning.pdf
2. Blain B. *The Role of Private & Mercenary Armies in International Conflict*, <http://www.informationclearinghouse.info/article3396.htm>
3. Blitt R.Ch. Who will watch the watchdogs? Human Rights Nongovernmental Organizations and the case for regulation. În: *Buffalo Human Rights Law Review*, 2005, vol. 10, <http://www.ngo-monitor.org/data/images/File/SSRN-id753487.pdf>
4. Callaghan J., Kernic F. (coord.) *Securitatea internațională și forțele armate*. București: Tritonic, 2004.
5. Comunicat de presă al ONU. Private Security Companies Engaging In New Forms of Mercenary Activity, UN Working Group (6 Nov. 2007).
6. Crowell W.P., Contos B.T., DeRodeff C., Dunkel D. *Physical and Logical Security Convergence: Powered By Enterprise Security Management: Powered By Enterprise Security Management*, Synpress (2011).
7. Cucu C. Transformări ale securității și relațiilor internaționale în contextul globalizării. În: *Politici și strategii în gestionarea conflictualității* (Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională a Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate, 20-21 noiembrie 2008, București. Vol. 5. *Despre orizontala și verticala securității*). București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2008.
8. Duvac I. *Intelligence – aplicații*: Suport de curs. Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București, 2007.
9. Fainaru S. *Legea celor puternici. Lupta mercenarilor din Irak*. București: Litera Internațional, 2008.

LISTA BIBLIOGRAFICĂ

BIBLIOGRAFIE OBLIGATORIE

Acte normative internaționale:

1. Carta Națiunilor Unite din 26.06.1945. Adoptată la San Francisco, la 26 iunie 1945. În vigoare pentru Republica Moldova din 2 martie 1992. În: *Tratate internaționale*, 2001, vol. 26, p.5.

Acte normative europene:

1. Acord de implementare din 26.05.2016 dintre Ministerul Mediului al Republicii Moldova, reprezentat de către Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, și Departamentul Apărării al Statelor Unite ale Americii privind cooperarea în asistența pentru securitatea frontierelor și prevenirea proliferării armelor de distrugere în masa. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.423-429/2077.
2. Actul final din 01.08.1975 al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa. În: *Tratate internaționale*, 1998, nr.1/145. Aprobat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.707 din 10.09.1991.

Actele normative naționale:

1. Declarația suveranității Republicii Sovietice Socialiste Moldova nr. 148-XII din 23.06.1990. În: *Veștile*, 1990, nr.8/192.
2. Legea Republicii Moldova privind Declarația de independență a Republicii Moldova. nr. 691-XII din 27.08.1991 În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1991, nr.11-12, art. 118.
3. Legea Republicii Moldova privind ratificarea Acordului de Asocieri dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, din 27.06.2014, nr.112 din 02.07.2014, În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.185-199/442.

4. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994, în vigoare din 27 august 1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr.1.
5. Legea Republicii Moldova pentru aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova, nr.112-XVI din 22.05.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr.97-98/357.
6. Legea Republicii Moldova cu privire la Guvern, nr.136 din 07.07.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr.252/412.
7. Legea Republicii Moldova cu privire la apărarea națională, nr. 345-XV din 25.07.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.200-203/775.
8. Legea Republicii Moldova privind aprobarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova, nr.299 din 21.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.48-57/122.
9. Legea Republicii Moldova privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, nr.136 din 08.06.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr.204-207/358.
10. Legea Republicii Moldova privind organele securității statului. nr.619-XIII din 31.10.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr.10-11/115.
11. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova pentru aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. nr.153 din 15.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr.170-175/499.
12. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova pentru aprobarea Concepției politicii externe a Republicii Moldova, nr.368-XIII din 08.02.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr.20/187.
13. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020”, nr.857 din 31.10.2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr.252-57/963.

14. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova pentru aprobarea Declarației Parlamentului Republicii Moldova cu privire la inviolabilitatea suveranității, independenței și neutralității permanente a Republicii Moldova, nr.47 din 31.03.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.90-99/180.

1. Boardman A.E., Greenberg D.H., Vining, A.R., Weimer, D.L. *Analiza Cost- Beneficiu. Concepte și Practică*. București: ARC, 2004.
2. Calcan C., Homos T. *Metode de prognoză*. Bucuresti: Tipografia Institutului Politehnic, 1978.
3. Economic Outlook. Starea economică a R. Moldova: *Diagnostic. Prognoze. Recomandări*. IDIS „Viitorul”, 2015, http://www.viitorul.org/files/4943294_md_economic_outlo.pdf
4. Gârboan R. *Metode utilizate în evaluarea programelor: Analiza impactului social*. Cluj-Napoca: Accent, 2006.
5. Панарин А.С. *Глобальное политическое прогнозирование в условиях стратегической нестабильности*, http://www.zpu-journal.ru/zpu/2004_1/Panarin/25.pdf
<http://www.vizitat%20la:%2005.06.2015>);%20%D0%A6%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%8C%20%D0%A1.%D0%92.%20%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B4%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5
6. Федотов В. *Прогностика и ее методологический комплекс*. [On-line]:http://www.observer.materik.ru/observer/N||_2003/|_15.htm
7. *Методы прогнозирования*. [On-line]: <http://criteriaimportanttheory.ru%DO%9F%D1%80%DO%BE%DO%B3%DO%BD>
8. *Основные виды и типы прогнозирования в управленческой деятельности*. [On-line]: http://www.psyarticles.ru/view_post.php?id=461

BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ

1. Glenn J.C., Gordon Th.J., eds. *Futures Research Methodology*. Millennium Project.
2. Habegger B. *Horizon Scanning in Government*. ETH Center for Security Studies, Zurich, 2009.
3. Kahan J.H., Allen A.C., George J.K. An Operational Framework for Resilience. În: *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 2009, vol. 6: Issue 1, Article 83.
4. Kriendler J. *NATO Intelligence and Early Warning*. Conflict Studies Research Centre, 2006, <http://www.isn.ethz.ch/isn/DigitalLibrary/Publications/Detail/?id=39988&lng=en>.
5. Ionescu Gh., Cazan N., Negrușă A.L. *Modelarea și optimizarea deciziilor manageriale*. București: Dacia, 1999.
6. Irwin, L.G. *The Policy Analyst's Handbook. Rational Problem Solving in a Political World*. New York, M.E. Sharpe, 2003.
7. Lavoix H., ed. *Strategic Foresight and Warning: Navigating the Unknown*. S. Rajaratnam School of International Studies, Singapore, 2010. În: *Revista Română de Studii de Intelligence*, 2011, nr. 6.
8. Low A. *Decisions in a Complex World*. Building Foresight Capabilities National Security Coordination Secretariat, Singapore, 2010.
9. Matei L. *Management public*. Bucuresti: Editura Economică, 2001.
10. Meir E. *Israel's Homeland Security Concept: From Civil Defense to National Resilience*. Briefing presented to Homeland Security Studies and Analysis Institute, August 4, 2009.
11. Nițu I. *Ghidul analistului de intelligence*. București: Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, 2011.
12. Popper R. *Mapping Foresight*. European Commission, Bruxelles, 2009.
13. Reynolds J., Duckworth M. *Strategic Foresight Course*. București, 4-5 martie 2011.
14. Snowden D.J., Boone M.E. A Leader's Framework for Decision Making. În: *Harvard Business Review*, November 2007.

15. Sarcinschi A. *Elemente noi în studiul securității naționale și internaționale*. București: Editura Universității Naționale de Apărare, 2005. http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/elemente_noi_in_studiul_securitatii_nationale.pdf
16. Taleb N. *Lebăda Neagră. Impactul foarte puțin probabilului*. București: Curtea Veche, 2008.
17. Voros J. *A Primer on Futures Studies, Foresight and Use of Scenario, A New Vision for U.S. and Global Security*. The 3D Security Initiative, Eastern Mennonite University.

CERINȚE PENTRU ACTIVITĂȚILE INDIVIDUALE ALE STUDENȚILOR

Procesul de la Bologna prevede și implicarea personală a studenților, în afara orelor de contact direct (curs, seminar), în procesul de studiere prin realizarea lucrului individual, fiind inerent și la disciplina *MODELAREA ȘI PROGNOZAREA POLITICĂ*.

Studiul individual reprezintă forma de activitate complexă și variată de învățare independentă, liberă, personală, atât pentru îndeplinirea obiectivelor activității didactice bilaterale, cât și a activității extracurriculare în cadrul timpului ce-l are la dispoziție fiecare student.

Obiectivul major al realizării lucrului individual constă în dezvoltarea liberă a studentului și formarea personalității creative care se poate adapta la noile condiții ale vieții, încurajând inițiativa și stimulând creativitatea.

Lucrul individual urmărește: a) dezvoltarea personalității studentului, a capacităților și a aptitudinilor lui la nivelul potențialului său maxim; b) formarea unei personalități dezvoltate și creative, pregătită pentru autoperfecționarea și recalificarea la nivel superior; c) asigurarea aspirațiilor personalității în a-și aprofunda și extinde studiile; d) pregătirea studentului pentru a-și asuma responsabilitățile vieții într-o societate liberă; e) asigurarea unei pregătiri multilaterale cu caracter profesional aplicativ pentru tineretul studios.

Ghidarea și evaluarea lucrului individual se vor face atât în cadrul orelor de seminar, cât și pe parcursul consultațiilor, orelor de serviciu ale profesorului, altor activități didactico-metodice. De asemenea, în procesul de evaluare se va ține cont și de activitatea extracurriculară a studentului în domeniul studiat (conferințe studentești, implicare profesională și civică etc.).

Strategii și sarcini de lucru individual pentru seminar:

Eseul este un demers de construcție ideatică ce permite, printr-o suită de reflecții sau meditații, o înaintare ordonată a gândirii în di-

recția exprimării unei perspective personale asupra unui subiect de tratat. Este o lucrare de factură liberă, unde se tratează un subiect pe care autorul nu-l epuizează. Este vorba de o încercare de a ordona, explica, interpreta datele unei probleme dintr-un punct de vedere personal, care are de partea sa argumente, dar nu încă certitudinea. Ca modalitate de expresie, eseu este intermediar dintre simpla expunere de păreri și studiul sistematic, în care fiecare părere este riguros susținută prin argumentare.

Strategia de realizare a unui eseu și exigențele metodologice: clarificarea enunțului temei de tratat (conștientizarea cerințelor prin stabilirea sensului precis al problemei puse în discuție; încadrarea subiectului într-un anumit context); pregătirea abordării (identificarea cunoștințelor posibile de utilizat în tratarea subiectului; stabilirea direcției reflecției personale); stabilirea planului (să corespundă cerinței de completitudine; să asigure rigoare și coerență redactării); redactarea (prezentarea reflecțiilor personale cu privire la subiectul tratat, raportat, când este cazul, la ideile altora).

Structura eseului: introducerea (precizarea problemei, semnând importanța); dezvoltarea (tratarea subiectului într-o manieră personală; argumentarea ideilor susținute, pot fi exemplificate); concluzia (relevă soluția problemei puse în introducere; să prezinte ceva nou și sugestiv, să fie relativă și deschisă).

Criterii de evaluare: organizarea și expunerea datelor cunoscute; expunerea clară și coerentă din punct de vedere logic și gramatical; aspectul inovativ și sugestiv; caracterul deschis al concluziei. Volum – 5-10 pagini.

Termen de realizare – la seminarul planificat.

Referatul reprezintă o modalitate de evaluare care permite atât o apreciere nuanțată a învățării, cât și identificarea unor elemente de performanță individuală probate de student și rezultate din motivația lui pentru activitatea desfășurată.

Referatul se întocmește pe baza studiului individual al diverselor surse bibliografice, a muncii de documentare și cercetare științifică, caracterizat printr-o pronunțată notă personală ce decurge din modul de interpretare a materialului și de rezolvare a unor probleme noi.

Caracteristicile esențiale ale referatelor sunt: au un pronunțat caracter formativ și creativ; înglobează zone mai vaste de conținut; dispun de un caracter integrator (deoarece îmbină procese de învățare cu metodologia informării și cercetării științifice) și sumativ (prin angrenarea unor cunoștințe, priceperi și atitudini diverse); permit abordarea unor domenii noi, realizând conexiuni interdisciplinare; relevă motivația de învățare.

Strategia de realizare: alegerea tematicii și formularea problemei; studiul bibliografic, inclusiv documentele și actele normative în vigoare; elaborarea planului referatului; stabilirea obiectivelor; selecția metodelor; analiza, reflecții critice; argumentarea; formularea de concluzii și recomandări.

Structura: foaia de titlu, cuprins, introducere, textul de bază (conținutul), concluzii, recomandări, lista bibliografică.

Criterii de evaluare: evaluarea investigației se face pe baza unei scheme de notare ce cuprinde măsurarea separată și prin puncte a unor elemente cum sunt strategia de rezolvare, aplicarea cunoștințelor/principiilor/legilor, profunzimea studiului, diversitatea surselor, acuratețea înregistrării și prelucrării datelor, analiza critică a rezultatelor prezentate, claritatea argumentării și forma prezentării, volumul, identificarea posibilităților de aplicare a rezultatelor etc. Volum – 10-15 pagini.

Termen de realizare – la seminarul planificat.

Produsul preconizat al lucrului individual. Strategii și metode

Proiect de cercetare. Această metodă se bazează pe anticiparea mentală și efectuarea unor acțiuni complexe, legate de o temă impusă sau aleasă de student. Activitatea studenților se desfășoară în mod independent, individual, într-un timp mai îndelungat, presupune un efort

de informare, investigare, proiectare sau elaborare și se soldează în final cu prezentarea unui produs finit, care va fi evaluat.

Metoda proiectului este foarte eficientă în special în cazul abordării temelor interdisciplinare. Ea contribuie la consolidarea și valorificarea tehnicilor de activitate intelectuală (de adunare, prelucrare și prezentare a informațiilor); la stimularea inițiativei și independenței studenților în activități; la dezvoltarea structurilor cognitive și a capacităților creatoare ale acestora.

Etapete: alegerea temei de cercetare; formularea ipotezei de lucru; selectarea bibliografiei; întocmirea planului; descrierea metodologiei de cercetare; realizarea studiului; evaluarea soluțiilor alternative; redactarea lucrării; elaborarea anexei documentare.

Strategia de realizare a unui proiect de cercetare: să se structureze în jurul unei ipoteze de lucru; ipoteza enunțată să fie testată în investigație pe deplin și fără ambiguitate; să nu aibă caracter descriptiv; să se utilizeze cunoștințele acumulate anterior în cadrul altor discipline; să se experimenteze metode și tehnici de cercetare în contexte noi; să se contribuie cu noi evidențe la argumentația preluată din bibliografie; să conțină referințe bibliografice (bibliografia propusă este orientativă, ea poate fi completată cu alte titluri); să conțină o anexă documentară la temă; să aibă între 15 și 20 de pagini; să se respecte stilul științific de redactare.

Criterii de evaluare: actualitatea temei de cercetat, metode/tehnici adecvate, formularea corectă a aparatului categorial, analiza/prelucrarea datelor, aplicarea cunoștințelor/principiilor/legilor, profunzimea studiului, diversitatea surselor, analiza critică a rezultatelor prezentate, claritatea argumentării, corectitudinea utilizării termenilor, relevanța concluziilor, originalitatea formei de prezentare.

Termen de realizare – conform graficului stabilit.

Nr. d/o	Denumirea disciplinelor de studiu	Sarcini+nr. de ore LI	Strategii de realizare și modalități de prezentare	Produs final	Criterii de evaluare
1.	Modelare și prognozare politică	Prognoza-rea securității Republicii Moldova în contextul procesului de negocieri de aderare la Uniunea Europeană. LI -135 ore	Strategii de realizare <ol style="list-style-type: none"> 1. Formularea problemei; 2. Studiul bibliografic (inclusiv al documentelor și actelor normative în vigoare); 3. Elaborarea planului Proiectului de cercetare; <ol style="list-style-type: none"> a. analiza problemei b. analiza soluției c. colectarea datelor și prelucrarea lor d. fixarea obiectivului prognozei e. stabilirea perioadei de timp pentru care se elaborează prognoza f. fixarea fondului de indicatori și stabilirea legăturilor dintre ei 	Proiect de cercetare	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aplicarea cunoștințelor/principiilor/legilor. 2. Profunzimea studiului. 3. Diversitatea surselor. 4. Acuratețea înregistrării și prelucrării datelor. 5. Analiza critică a rezultatelor prezentate. 6. Claritatea argumentării. 7. Identificarea posibilităților de aplicare a rezultatelor. 8. Respectarea cerințelor tehnice față de redactarea referatului.

			<p>g. alegerea metodelor de prognoză și a sistemului de verificare a rezultatelor.</p> <p>Se propune realizarea proiectului conform planului având la bază Strategia Securității Naționale a Republicii Moldova, Concepția Securității Naționale a Republicii Moldova ș.a.</p>		<p>9. Forma prezentării.</p> <p>10. Prezentarea produsului și susținerea lui în termenele stabilite.</p>
			<p>4. Formularea obiectivelor;</p> <p>5. Selectarea metodelor;</p> <p>6. Analiza, reflecții critice;</p> <p>7. Argumentarea;</p> <p>8. Formularea de concluzii și recomandări.</p> <p>9. Redactarea conținutului și perfectarea propriu-zisă a referatului;</p> <p>10. Prezentarea produsului și susținerea lui în termenele stabilite.</p>		

**Produsul lucrului
individual va conține
obligatoriu:**

- Foaie de titlu;
- Cuprins;
- Conținut de bază;
- Concluzii și recomandări;
- Bibliografia

Modalități de prezentare

Prezentarea LI se va face în cadrul unei **mese rotunde/conferințe/sedințe** de totalizare a grupei academice. Vor fi invitate și alte persoane interesate, inclusiv din partea partenerilor sociali.

LISTA PROIECTELOR DE CERCETARE

1. Analiza obiectului de studiu al disciplinei „Modelarea și prognoza-rea politică”.
2. Impactul metodelor prospective asupra domeniului securității.
3. Analiza rolului scenariilor în planificarea strategică.
4. Studiu privind particularitățile metodelor prospective.
5. Aprecierea rolului metodei tendințelor și extrapolării în determina-rea viitorului probabil.
6. Importanța determinării variabilelor în construirea scenariilor pen-tru previziunea strategică.
7. Metodele de previziune specifice practicii politicii de securitate națională aplicate în scopul evaluării și estimării mediului de secu-ritate viitor.
8. Impactul provocării principale a politicii de securitate națională „de a ne apăra împotriva *necunoscutului, incertitudinii, neprevăzutului și neașteptatului*”.
9. Influența Modelului Cynefin în determinarea, de către decident, a contextului operațional în vederea adoptării unei decizii adecvate.
10. Evoluții ale prognozei în determinarea viitorului probabil și a vii-torului plauzibil.

Victoria BEVZIUC
Svetlana CEBOTARI

Ghid metodic
la disciplina
MODELAREA ȘI PROGNOZAREA POLITICĂ

Redactare – *Ariadna Strungaru*
Asistență computerizată – *Maria Budan*

Bun de tipar 20.03.2024 Formatul 60x841/16
Coli de tipar 7,0. Coli editoriale 5,0.
Comanda 4. Tirajul 50 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM,
str. Al.Mateevici,60, Chișinău, MD-2009
e-mail: cep1@mail.ru; usmcep@mail.ru.